

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

No 4.

Aprill—Mai 1921. a.

I aastakäik.

Sisu: Põrõveel-raluuta. — Suhtmõtted Eesti linnaajanduse edendamiseks. — Veedu kaubandus ja tööstus 1920. a. — Baltiski wõbasõdam. — Kaubandus Eesti sisse- ja väljaveidu märtsis 1921. a. Läti sisse- ja väljaveedu. Sisse- ja väljaveedu Soomemaal. 1920. a. Eesti tollikoalitiifuse kaudu sissetulnud ja väljaläinud kaubad. Teated Eesti sadamate kohta. — Rahandus. Eesti Wabariigi 1921. a. tulude ja kulude eelarwe. Eesti rahaafutuste arenemine 1921. a. — Väljamaa. — Seadused ja määrused. — Kroonika. — Kodumaa ärid ja ettevõtted.

EESTI VABARIIGI 1920 a. VÕIDULAEN

100.000.000 mk.

KINDLUSTATUD KOGU VABARIIGI VARANDUSTEGA JA SISSETULEKUTEGA.

LAEN ON VÄLJAANTUD 10.000 SEERIAS, IGAS SEERIAS 100 PILETIT. PILETITE NIMELINE VÄÄRTUS 100 MARKA, VÄLJALASKE VÄÄRTUS 110 MARKA.

PROTSENTIDE ASEMEL LOOSITAKSE KOGU LAENU PEALE 10 AASTA JOOKSUL
40.000.000 MARKA.

LOOSIMISED ON 4 KORDA AASTAS, KUS IGAKORD 1.000.000 M. VÄLJA LOOSITAKSE

Võitude arv iga kord:	Üksikute võitude summad:	Võitude kogu summad
1	250 000 marka	250.000 marka
1	100.000 "	100.000 "
1	50.000 "	50.000 "
5	10.000 "	50.000 "
12	5.000 "	60.000 "
20	2.000 "	40.000 "
60	1.000 "	60.000 "
500	500 "	250.000 "
1400	100 "	140.000 "
2000		1.000.000 marka

Võidusummad maksetakse puhhas rahas välja. Võitnud pilet võtab osa kõigist järgmistest võiduloosimistest, kuni ta kustutamisele langeb.

IGA KUSTUTAMISELE LANGENUD PILETI EEST MAKSAB RIIGIKASSA 100 MARKA.

1920 a. võidulaenu võidud on sissetulekumaksud vabastatud.

Võidulaenu piletid võetakse kaitsjonideks vastu nimelise hinnaga.

Piletite müük on avatud renteldes, pankades, hoiu- ja laenuühisustes ja posti-telegr. kontorites.

Eestimaa

Tööstuse ja Kaubanduse Pank

A.-S., TALLINNAS.

Aktiwa

Äriseis 31. dets. 1920.

Passiwa

Kaşa	3.294.485,56	Aktia kapital	15.000.000.—
Zooksw. arwed teistes pankades . .	3.626.408,19	Tagawara kapital	100.000.—
Diskont. wekslid ja laenud	57.496.737,45	Hoiusummad	56.729.231,18
Väärtpaberid	5.783.554,50	Korrespondendid :	
Kupongid ja väljamaa rahad . . .	1.577.600,33	Loro	51.634.698,65
Korrespondendid :		Nostro	5.565.996,08
Loro	36.267.380,92	Mitmeajufused arwed	3.986.844,84
Nostro	22.424.083,65	1920. aasta puhaskasvu	6.088.855,10
58.691.464,57			
Viifuv warandus	90.013,65		
Mitmeajufused arwed	8.545.366,60		
	139.105.625,85		139.105.625,85

Üleriikline tööstuse ja põllutöö

näitus

Tallinnas, 1921. a.

Zööstus 10—19 sept.; põllutöö 10—14 sept.;
loomakaswatus 10—13 sept.

Ülesandmiste wastuwõtmine 10. augustini. Oma pa-
wiljone ehitada soowijad teatagu 1. juunini.

Täielikumaid teateid antakse Näituse büroos,
Nunne tän. nr. 20. Kõnetraat 121.

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts.

HARJU PANK A.-S.

Põhikapitaal 25.000.000 Emk.

Jaoskonnad: RAKVERES ja NARVAS.

VÕTAB RAHA HOIULE

jookswale arwele ja tähtaja peale.

DISKONTEERIB VEKSLID,

ANNAB LAENUSID wäärtpaberite ja kaupade kindlust.

OSTAB JA MÜÜB wäärtpaberisi ja välisvaluutat.

SAADAB RAHA teistesse linnadesse, ni- hästi sise- kui väljamaal.

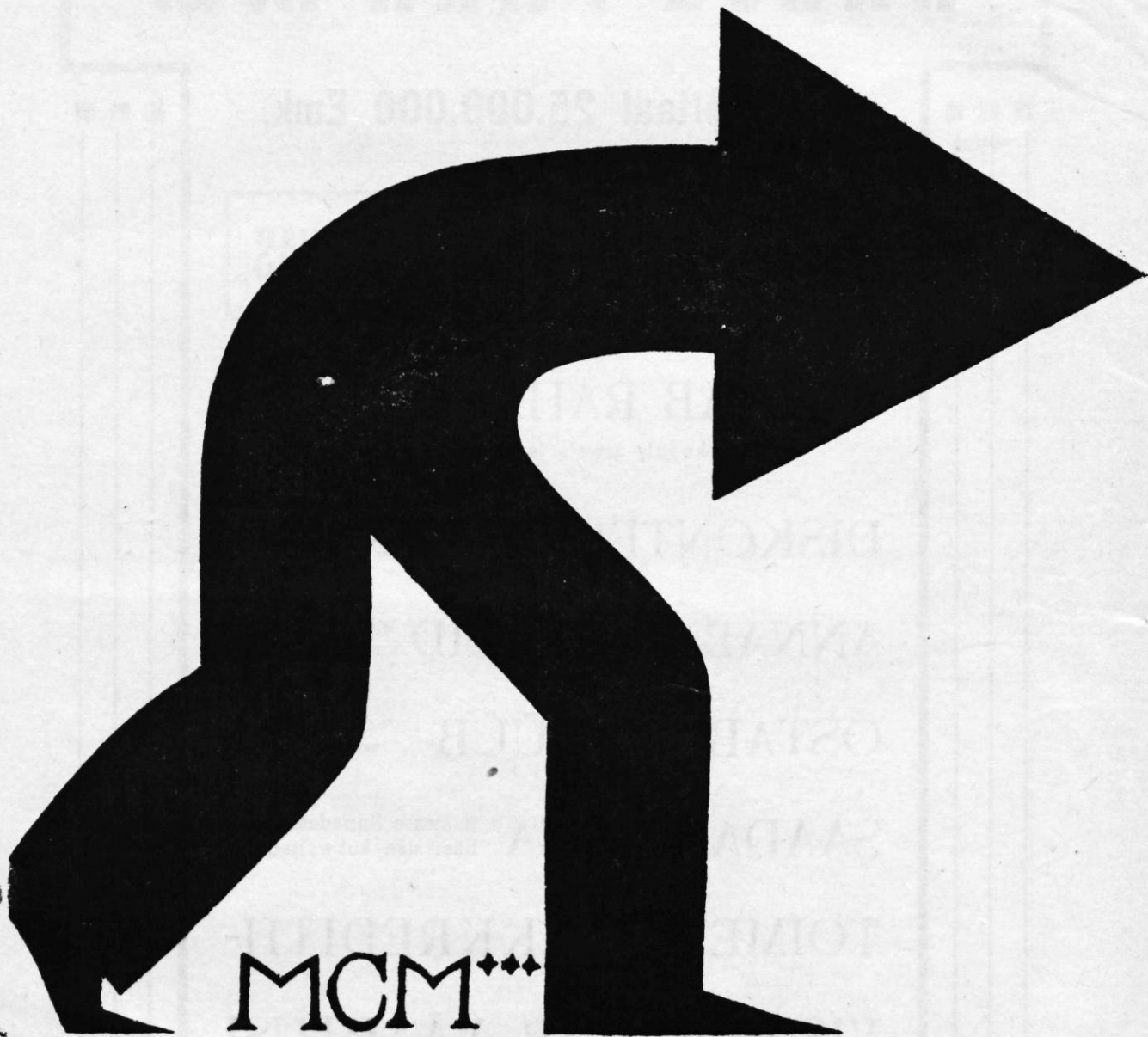
TOIMETAB AKKREDITII-

VISID, VÕTAB VÄÄRTUSI

HOIULE, ÜÜRIB LAEKAIID

(safes) teraskambris, ning toimetab kõiksugu panga operatsioone.

„ODAMEES”

MCM♦♦♦

TALLINNAS, Eesti Pangama-
jas, S. Karja ja Jaani tänawa
nurgal, Kõnetraat 15-13
(kauplus) ja 9-12 (ärijuht)
Telegr.: Tallinn — Odamees.

TARTUS, Promenadi tänawal
nr. 7-a. Kõnetraat 67.
Telegr.: Tartu — Odamees.

Teadustame kõigile kaubatarvitajatele, et „Odamees” oma raamatu-, kunsti-
tööde ja kirjutusmaterjaali kaupluse on Tallinnas avanud. Soovitame: koolidele,
kontoritele, riigiasutustele, wallawalitsustele, kaupmeestele jne. omast laost
oma ja väljamaa kirjutusmaterjaali ja paberikaupa, õpeabinõusid ja kontori-
tarwidusi suurel ja vähesel arwul wõistlemata odawate hindadega.

Publikumi lahke osawõtmise peale lootes

Austusega „ODAMEES“.

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Üksik number 20 marka.
Tellijatele 6 nummert 100 mrk. (postiga).

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lai tän. nr. 9,
krt. 2. Telefon nr. 1180.

No 4.

Aprill—Mai 1921. a.

I aastakäik.

Sisu: Paralleel-waluuta. — Suhtumõtted Eesti linaasjanduse edendamiseks. — Leedu kaubandus ja tööstus 1920. a. — Baltiski wabafadam. — Kaubandus. Eesti sisse- ja väljawedu märtsis 1921. a. Läti sisse- ja väljawedu. Sisse- ja väljawedu Soomemaal. 1920. a. Eesti tolliwaliit. kaudu sissetulnud ja väljaläinud kaubad. Teated Eesti sadamate kohta. — Rahandus. Eesti Wabariigi 1921. a. tulude ja kulude eelarwe kokkumõte. Eesti rahaasutuste arenemine 1921. a. — Wäljamaa. — Seadused ja määrused. — Kroonika. — Kodumaa ärid ja ettevõtted.

Paralleel-waluuta.

Prof. A. Sack.

Ilmasõja järelbusel on sõjast osawõtnud maade rahamajandusline seisukord kõigutatud. Seda wõib teatawal määral ütelda ka paljudest erapooletutest maadest. Wõidetud maad aga on sattunud seisukorda, mis on ligidalt täielikule rahanduslikele ja majanduslikele bankrotile. Kõigil maadel on raha tsirkulatsiooni inflatsioon kahjulikka järeldusi annud; maadel aga, kes oma hiiglasuuri sõjawäljaminekuid riigi jookswatelt sissetulekuteft — maksudeft ja laenudest — katta ei jõudnud, waid sunnitud olid end paberiraha wäljaandmisega aitama, — nendel maadel on paberiraha inflatsioon rahwamajandusele ja rahandusele kõige tõsisemaid haawu löönud, iseäranis raskeid aga sõjas wõidetud maadel. Maad, kelle dewalweerinud paberiraha ühikul stabiilset wäärtust ei ole (mida pealegi uute mõõdapääsemata emissioonide korral uus dewalweatsioon ähwardab), — on kaotanud oma majanduslike mõõdupuu, on kaotanud oma nii hädalifelt tarwiliku üleüldise wäärtuste määraja. Nende paberiraha ostujõud on kõikum siseturul, wälisurul ei ole sel paberirahal ostujõudu peaaegu olemasgi. Stabiilse wäärtuse puudumisel ei wõi see paberiraha ka wäärtuste kogumise wahendiks olla (natuurals ja krediidina). Dietsi on sellele rahale ainult weel seadusliku maksuwahendi tähendus jäänud.

Sisemine tsirkulatsioon, kaubandus ja tööstus, teenijad ja töölised, talupojad ja kapitalistid, — kõik wajaamad tsirkulatsiooni wahendit, mis oma wäärtuse poolst kindel oleks. Rahwamajandus, põhjenedes laialises tööajutufes

ühtikute arwuta eramajanduslike ühuste wahel ja wajaades raha kui wahetusabinõu, oleks ilma kindla läbikaimiswahendita nagu kaotanud kõigile ühise majanduslike keele, oleks nagu saanud „Paabeli torni ehitufeks“ keelte segiminefuga... Ra krediidit ei ole mõeldaw, kui ei ole kindlat waluutat. Keegi ei anna raha laenuks, keegi ei hoiata raha, kui ta ei tea, misjagune wäärtus sel rahal homme on.

Kõik, mis eelpool öeldud, on weel rohkem maksew kaubanduslikes ja rahanduslikes läbikaimises wälisilmaga. Maa wajaab kindlawäärtuslist raha. Tema peab niisuguse raha saama. Wana raha on rikutud. Maa peab uue hea raha saama. Le roi est mort (ehk peaaegu „mort“ — haige), vive le roi! —

* * *

Nii umbes on mõnede uute reformaatorite mõttekäit, kes wiimasel ajal on esinenud kawadega, et maades, kus rahatsirkulatsioon iseäranis rikkis, wiivitamata kuld-waluuta sisse seataks. Selle idee tähtsamate poolehoidjate hulka kuulub kõige pealt Dr. G. Bijffering, Hollandi emissiooni-panga president, kes oma paljudes artiklites Euroopa ajakirjanduses ja ka oma referaadis Brüsseli rahakonwerentsil kullaga kindlustatud pangatähe loomise mõtet esitas. Ka prof. Dr. Landsberger, Inglise-Austria panga president, toetas soojalt eriliste, kullaga kindlustatud pangatähtede loomise mõtet. Ja ka meil Eestis on mõned wäga kompetent ifitud selle poolt, et loodaks uus kindel kuldwaluuta, mida rahwa- ja riik-

gimajandus nii hädasti vajab. Milles on siis dieti asi? Eks ole ju eeltoodud arutused pealt näha täiesti õiged. Mis pärast ei ole aga veel mitte ükstei maa jeda nii väga soovitatud fullaga kindlustatud pangatähte — või üleüldisemalt öeldud kuldvaluutat — jisseseednud? Mis pärast peab praegu niisuguste kavatsuste vastu eitaval seisukohal asuma? Nende küsimuste vaatlusele ongi järgnevad read pühendatud.

* * *

Mis on raha? Ilma et süveneda teoreetilistesse arutustesse ja konstruktiivsete definitsioonide katsetesse, tähendame ära ainult raha põhifunktsioonid, mis esinevad kui selle majanduslike instituudi differentia specifica tema moodjas kujus. Raha on üleüldine vahetusabinõu (allgemeines Zahlungsmittel) — ostumüügi vahend, ta on ka üleüldine väärtuste määraja ja lõppeks on ta seaduslik maksuabinõu igasuguste võlgade, kohustuste jne. tasumiseks. Niisugused on raha põhifunktsioonid — kõrwalfunktsioone ei hakka ma üles lugemagi. Nende rahvamajanduse normaalses tegemises tingimata tarvilikkude põhifunktsioonide teostamiseks peab raha olema korraldatud rahajüsteemi üleüldisõiguslikes vormis: raha peab saama waluutaks, selleks, mida sakslased nimetavad „Währung“. Ilma et jällegi teoreetiliste mõistete juures peatada, selgitan rahajüsteemi tähendust, eraldades mitmesuguse klassifikatsioonide ja jaotuste hulgast ühe, iseäranis tähtsa.

Monoehtainuwaluutaline süsteem peab vastu seatama paljuvaluutalisele süsteemile. Monowaluutalise süsteemi juures on ainuke seaduslik maksuwahendiks teatav raha — ei ole tähtis, misjugu ne nimelt: kas metall-raha (kuld-, hõbe-, wass jne. raha) waba lõõgõigusega või ilma selleta, või paberiraha (kindla kurji pariteediga kulla vastu või ilma selleta jne.). Riigis täidab rahalisi funktsioone teatav raha ja ainult see raha üksi. Raha tsirkulatsiooni paljuvaluutalise süsteemi juures on seisukord teine: iseseiswalt, autonoomselt ja üksteisest rippumatuina käiwad tahte, kolme ja rohkemgi liiki rahad, ja iga liik täiesti iseseiswalt on kaupade ostumüügi wahendiks, wäärtuste määrajaks ja seaduslik maksuwahendiks. Paralleelselt üksteise kõrwal on olemas kaks, kolm ja rohkem waluutafid, mis üksteisest rippumata. Ei ole ka siin tähtis, et need mõlemad waluutad metallist oleksid: üks kullast, teine hõbedast jne., või üks metallist, teine paberist, või mõlemad paberist. Kui aga on olemas kolm waluutat või rohkem, siis on ka võimalikfa kombinatsioon hoopis

rohkem, iseäranis kui arwesse wõtta — metallwaluutade kohta — waba lõõgõiguse tähtsus. Tähtis on see, et maal täidawad rahalisi funktsioone tahte, kolme, mitmet liiki täieste iseseiswad rahad. Nii võib paljuvaluutalist rahajüsteemi nimetada teifiti paralleelwaluuta süsteemiks, wastandina monowaluutalisele süsteemile. Ja metodoloogiliselt esib täiesti K. Hellferich, kes oma tähtsas uuringis rahast („Das Geld“, 4. trükk, 1919, lhf. 386—387) mitmesugustesse ühetähenduslistesse rubriikidesse mahutab puhta kuldwaluuta, lontawa kuldwaluuta, hõbewaluuta, bimetalilise waluuta, siis weer paralleelwaluuta, selle järel hõbewaluuta ilma waba lõõgõigusega ja lõppeks paberivaluuta. Paralleelwaluuta peab wastuwaidlemata sellest klassifikatsioonist eraldatama: kõik teised on monowaluutalised süsteemid ja neid ei pea ühte hunkusse ajama paralleelwaluutaga, õigemini paralleelwaluutadega. Ei ole ka õige lugeda paralleelwaluutaks ainult 1) paralleelkuldwaluutat ja 2) paralleelhõbewaluutat, nagu jeda teeb Hellferich (lhf. 387). Üksteise kõrwal wõiwad olla kolm ja rohkem paralleelwaluutafid. Seejama Hellferich ühes oma wanemas trüüs uuris rahatsirkulatsiooni 15—18 aastajadade Sakjamaal, kus käimas oli Sortengeld ja kus iga üksit rahaliit iseseiswa waluuta moodustas; rahaliitid oli seal aga waga palju. Ja jällegi ei ole oluliselt jugugi tähtis, et paralleelwaluutaks oleksid kuld ja hõbe. Selleks wõiwad olla kuld- ja paberiraha, lihtsalt tahte liiki paberirahad, kolme liiki paberirahad jne.

Milles seisawad siis paralleelwaluuta majandusliked põhiseadused? Monowaluutalise süsteemi juures on seisukord niisugune, et wõlgneid võib oma wõla kustutada selle rahaga, mis on tunnistatud ainjaks seaduslik maksuwahendiks. Bimetalilise monowaluutalise süsteemi juures aga, kus seaduslik maksuwahendiks on niihästi kuld kui ka hõberaha (mida pealegi iga erajit wabalt võib lüüa) — maksab wõlgneid muidugi selle rahaga, mis on odawam, s. t. kui näit. hõbeda hind fullaga wõrreldes langeb rahaseaduses kindlaks määratud wabekorrast allapoole, näit. 1:15; 1:15^{1/2}; 1:16 jne. — siis muidugi kõik maksawad hõberahaga, sest bimetalilise monowaluuta juures on mõlemate metallide wahetord kindlaks määratud, ja iga maksja võib maksta kumma rahaga tahes. Kui bimetalismi mõiste ei määra weer täielisult ära jeda laiemat mõistet, mida tingimisi — kohasemate ja üleüldiselt tunnistatud oskusõnade pundusel — nimetame pluraalmonowaluutalises süsteemiks.

See nimetus on väga uhke, kuid asi ise on väga lihtne. Võtame niisuguse näituse: maal maksab kuldvaluuta, kuid mõnesuguste asjaolude tõttu on riigikassa sunnitud kas otsekoheiselt või emissioonipanga kaudu välja andma paberiraha, millele antakse piiramata maksujõud. Kuidas võime iseloomustada niisugust süsteemi? Seaduslikult maksuvahendiks on sel juhtumisel niikasti kuld- kui ka paberiraha. Maksja võib valida kumba raha tahes. Tema muudugi valib ja kasutab ära legal tender'ina odavama raha: monovaluutalise süsteemi juures saab kuld niisugusel korral tsirkulatsioonist, Greshami seaduse põhjal, mis lausub: money of less value drives out money of more value (vähemaväärtusline raha tõrjub välja suuremaväärtusline raha). Ei ole tähtis misjugune on see money of less value, kas rifutud kuldraha (äraldõigatud, ärahõõrutud) või hõbe- ehk paberiraha.

Kui on käimas mitu liiki rahamärke, millel mitmesugune turuhind, ja kui liiategi rahajüsteem põhjeneb monovaluutalisel põhimõttel, siis on selge, et faktiliselt käib ainult kõige odavam raha, sest monovaluutalise süsteemi juures võib võlgnik ja maksja oma rahaliste kohustuste täitmiseks ükskõik misjuguft raha valida kõigist käimas olevaist rahamärkidest, mis kõik ühtewiisi seaduslikkudeks maksuvahenditeks on tunnustatud.

Zärelikult: pluraal-monovaluutaline süsteem, samuti nagu näituselks monovaluutaline monometalline süsteemgi, on faktiliselt ainult üheainsa raha-liigi käimise süsteem, nimelt — pluraal-süsteemi juures — antud momendil kõige odavam. Kõik teised rahaliigid kaotavad faktiliselt oma tsirkulatsiooni võime.

Zärelikult: Greshami seadus maksab ainult pluraal-monovaluutalise süsteemi kohta, kus võlgnik rahamärki wabalt võib valida, ja sugugi ei ole maksew ega teostataw paralleelwaluutade tingimistes. Edepoolest, paralleelwaluutade olemasolu korral nõuab wõlauskuja wõla maksmist selles waluutas, milles laen antud. Kui transaktsioon on tehtud kullas, siis peab ka maksmine sündima kullas, kuigi on olemas paralleel paberivaluuta. Wtingijugust seaduses kindlaks määratud hinnalift juhul paralleel-waluutade wahel ei ole.

Zärelikult: kuna pluraal- (kabe-, kolme-, jne. kordse) monovaluutalise süsteemi juures faktiliselt käib ainult üks rahaliik, käib paralleel waluutade olemasolu korral faktiliselt tats, kolm ja rohkem autonoomseid rahaliiksid.

Ulematoodust on küllalt, et paralleel-

waluutat üleilbistes joontes iseloomustada. Mida tahawad Vissering, Landsberger j. t.? Efile tuues kullaga kindlustatud pangatähe mõtte, teawad nad väga hästi, et see pangatäht ei suuda käimas olewat paberivaluutat ära neelata¹⁾.

Wiimase dewalwatjioon uue, kullaga kindlustatud pangatähe ära neelamiseks on wõimata — seda tunnustawad ka Vissering ja Landsberger. Paberiraha lihtne ärafaotamine — kõnelemata juba niisuguse abinõu enamlistest laadist, kui pehmel kujul wäliselt seda ka ei teostataks — on ka wõimata, sest rahwa käes olewa paberiraha hulga taga on weel suuremad summad krediit avoir'e ja igasuguseid wõlatohustusi, mis selles paberivaluutas tehtud.

Wana waluuta peab alal hoitama ka fisikaalsetes huwides, sest teda võib — emissiooni teel — riigikassa tarwete täitmiseks ära kasutada. Zärelikult: wana waluuta jääb alale, kuid maksma pannakse ka kullaga kindlustatud pangatäht parallel-waluuta näol. Visseringi j. t. ettepanek tähendab nii siis teise parallel-waluuta — kindla waluuta, kullaga kindlustatud pangatähe — jisseseadmist²⁾.

Umbes jarnaseid ettepanekuid — transaktsioonide tegemist kuld waluutas — on tehtud ka waremalt dewaluueeritud paberiraha aegadel. Niisuguse ideega muude seas efines Wenemaal 1918. a. minu sõber professor Wenkow (praegu ühe Wene ülikooli rektor), soovitades seda abinõu üleilbiseelt umbes jamadel alustel, millest jutt oli selle artikli alguses.

Kuid kas on kasu kindlast paralleel-waluutast ja kas ta ei ole koguni kahjulik rahwa- ja riigimajandusele, kui maal on käimas dewaluueeritud paberiraha? Pluraal-monovaluutalise süsteemi tingimistes, kui kulla tsirkulatsiooni tuuakse emissiooni teel paberiraha, millel kuldrahaga ühesugune seaduslik maksujõud, surub Greshami seaduse järele paberiraha kuldraha tsirkulatsioonist välja ja asub ise selle asemele, ja kuni wäljatõrjumise protsessi käimas, kuni

¹⁾ Vissering, International Finance Conference, Paper XII p. 66: „It must be clearly understood that the existing paper crown... must be rigidly kept apart from the new crown, now to be created until the time has come to call in the paper crown altogether“.

²⁾ „The new special banknotes (based on the stock of gold) should not be given any definite legal relationship to the value of the paper-crown“ (Landsberger, Brussel's Internat. Fin. Conf., Paper XII, lth. 21). „Until the time has come to call in the paper-crown, the two currencies must be treated as wholly separate, as though they represented the currencies of two different countries“. (Vissering, Ibid. lth. 66).

emisioon jünneb kuldraha asetäitmise piirides, — jeni langeb paberiraha hind (kui teised tingimised ühesjulgused) — igatahes paberiraha sijemine „kauba“-väärtus, wähe kuldraha pariteedist ollapoole. Kiigi sijemine läbitäit wajab tsirkulatsiooni wahendisi ja seda nõuet tsirkulatsiooni wahendite järele, mis esile kutiuvad kuldraha järk-järgulise kadumisega tsirkulatsioonist, rahuldatakse uute paberirahade wäljaandmisega. Alles pärast, kui paberiraha wäljaandmist (emisiooni) üle endise faktilise tsirkulatsiooni normi jatkatakse, algab paberiraha „kauba“-väärtuse langemine. Kuldwaluuta sisseseadmisel paralleelsena paberivaluutale täituwad raha ringkäigu kanaalid uue tsirkulatsiooni wahenditega, mille laialilaotamisest tekitab algupärane nähtus, mis rahanduse teaduse poolt jeni tähelepanemata ja uurimata jäädud: Gresham'i seaduse wastupidine mõju: money of more value drives out money of less value, ehk käesolewal juhtumisel oleks õigem ütelda: kindla, stabiilse väärtusega raha tõrjub käiguist wälja kõikuwa väärtusega raha. Kuid kui Greshami seaduse otiekohese mõju juures kuldraha käiguist wälja tõrjutakse, siis jääb talle tema oma sijemine väärtus alles. Mis jalgune väärtus on aga wäljatõrjutud paberirahal, mille peawäärtus seisib tema ainuõiguslikes tsirkulatsiooni funktsioonis, millele aga paralleel-kuldwaluuta maksmapanekuga otustaw löök anti?¹⁾

Kuiwõrra kindla paralleel-waluuta sisseseadmisel on reaalsed, efektiivsed tagajärjed (lubatagu selle juures siiski kahelda), jedawõrra kaotab paberiraha faktiliselt oma rahalise väärtuse, rahast muuludes kaubaks, ja tema käiguwõime wõib lõpuks täiesti paraliseeritud jaada.

Praktiliselt on aga käimasolewa paberirahaga lahutamata seotud laialiste rahwastiitude huwid, kelle käes on jula paberiraha nii natuuras kui ka krediidina (avoir'id ja creance'id paberivaluutas). Ja, mis mitte wähem tähtis, temaga on seotud ka riigikassa huwid. Paralleel-kuldwaluuta sisseseadmise korral on riigikassjal tegelikult wõimata oma tarweteks uut paberiraha wälja anda: uue paberiraha wäljaandmine kiirendaks katastroofiliselt paberiraha väärtuse langemise protsessi ja tema lõpuliitu wäljatõrjumist tsirkulatsioonist.

Zuba uue paralleel-waluuta sisseseadmise paljas fakt peab enesega kaasa tooma veel

¹⁾ Täiesti dieti ütleb tuntud Prantsuse ökonomist André Sayous (Conference, Paper XII. lkt. 84), et „the creation of a new gold currency would be liable to accentuate the depreciation of the home paper currency“.

suurema paberiraha väärtuse langemise. Seallegi on selge, et transaktioonid, mis — seaduse põhjal wõi erakokkuleppe alusel — ühes walutas tehtud, reguleeritakse teise waluuta rahaga börseturü järele. Kiid on aruadaw, misjalgune lahedus awaneb siin spekulereimisele mõlemate waluutade kurü tõusmise ja langemise alal, kui neid operatsioonid ühte kohta ei koondata, nagu Gestiis kõik operatsioonid wäliswaluutadega on koondatud pankade kätte, Gesti Bangaga eesotsas, ja wäheste suurte kaubandusliste ja tööstusliste ettevõtete kätte, waid nad kogu maal laiali on pillatud, kus juures igas maanurgas ühel waluutal oma börse-päewakurs on teise waluuta peale ja kus kummagil kurül on oma tõstjad ja langetajad. Kiigib, kus dematueeritud paberiraha käimas, kannatawad oma kaubanduslikes läbikäimises wäljamaaga kindla, stabiilse wähetuskurü puuduse all: kuna sijeturu kaupade hinnad enamwähem kindlad, muutub wähetuskurs, muutuwad eo ipso sisse- ja wäljaweetawate kaupade hinnad peaaegu kinematograafilise kiirusega, wõttes kaubanduselt ja tööstuselt igajugne aluse kindlateks kalkulatsioonideks.

Seisuford, milles praegu on kaubanduslijed ja tööstuslijed ettevõtted, kes wäljawee ja sissewee läbi wäljamaaga seotud, saab paralleel-waluuta sisseadmise korral ülemaaliseks, wallates kõiki maa kaubanduslisi läbikäituid ja wõttes neilt igajuguse kindla aluse. Kiijugusel korral peawad kaupmees ja tööstur kõigis oma kalkulatsioonides aluseks wõtma seda asjaolu, et kuna sijeturu kaubahinnad enamwähem kindlad püsiwad, on ühe waluuta kurs teise peale äärmiselt kõikuw: uus, koguini wäheene paberiraha emisioon, jula kuldwaluuta ajutine puudus natuuras wõi krediidina, wäljamaa wähetuskurüde wastufajastus ühe ehk teise sijemise waluuta peale — kõik see mõjub wäga häwitawalt sijemiste waluutade omawahelise kurü peale.

Ülemaltoodust peab täiesti selge olema, kuiwõrra on põhjendamata Dr. Wisseringi ütetus, et „it may confidently be expected that very soon there will be an approximation and, with it, a fairly stable ratio of value, between the paper crown and the (new gold) crown“ (wõib kindlasti loota, et paberikrooni ja uue, kullaga kindlustatud krooni wahel õige pea liginemine ja ühes sellega kaunis kindel hinnawahelkord tekitab — Ibid. lkt. 69). Dije ümberpöördult: stable ratio asemel jaitub kogu rahwamajandus (mitte ainult wäliskaubandus) määratu waluutakiige peale, ja maa majanduslijed perspektiivid on sellest jilmanähtawad...

Kui ebanormaalselt muutub siis seisuford, võib näha ka järgmisest arutusest: kui seatakse sisse kullaga kindlustatud paralleel-pangatäht, mis on selge, et selle väärtus mitte ainult nende pangatähtede faktilisest väljandmisest ei olene; kullaga kindlustatud pangatäht omandab määratu sootfioonilise tähtsuse, sest selles valuutas tehakse palju uusi lepinguid, kontrakte jne. Kui ei ole soodsat arwebilansi väljamaaga, siis võib maksude nõudmine kõigi maksukohustuste järele, mis uues kuldvaluutas tehtud, tekitada niisugust kulla väljawoolu väljamaale, et fogu see jüstteem võib äkki tulerpalli minna, kui väga kuldpaberiraha kullaga kindlustatud ka oleks. Kui aga arwebilans väljamaaga soodne on, siis on ka paberivaluuta kurjad stabiilsed ja siis ei ole ka tarwidust uue paralleel-waluuta sisseseadmiseks.

Peab silmad awama ja aru saama, et uue kindla paralleel-waluuta sisseseadmisega häwitatakse wana valuuta ära. Kui seda soowitakse, siis võib seda eksperimenti teha. Doonitan: ainult eksperimenti, sest uue walunta kurji püüwuse alalhoidumiseks on tarwis majandusliku eeltingimisi, mida maal ei ole ja mille puundumine tekitab rahatsirkulatsiooni korratuse.

Võib oletada, et mõne eksootilise maa

ladamalinnades, mis väljamaaga—näit. Euroopa—kaubanduslikes läbikäimises, on olemas oma paralleelwaluuta niisuguse läbikäimie alusega; selleks waluutaks võib olla näit. Inglise kuld sovereign, Mexiko hõbedollar ehk Austria hõbe Maria-Theresia taaler. Kuid faktiliselt ei ole niisugusel korral tahte, paralleelselt üksteise kõrwal seiswat waluutat olemas: eksootilise maa või asumaa mereäärne linn, kui Euroopa või Ameerika kaubandusline eelpost, elab majanduslikelt muust maast täiesti iseraldi: faktiliselt on sellel ladamalinnal — ja ainult temal üksi — see waluuta — ja ainult see waluuta, — muul maal seda ei ole: see linn on oma maaga wäliskaubanduslikes läbikäimises, ostes maalt väljaweo aineid ja müües temale sisseweetud kaupaid. Kuid milleks on tarwis Euroopa maades uut waluutat wäliskaubanduse jaoks sisse seada? ¹⁾ Sünnib ju wäliskaubandus peaaegu alati wäliswaluutas ja peaaegu alati wäliswaluutas, kui sissemine waluuta on demalvalueeritud...

Kõige selle põhjal, mis eespool toodud, võib öelda, et paralleel-waluuta ei ole rahwa- ja riigimajanduse terwendamise abinõu. Rahatsirkulatsiooni reform peab välja minema foguni teistest ettevalmistawatest korradustest ²⁾.

Juhtumõtted Eesti linaasjanduse edendamiseks.

Enne sõda oli Wenemaa, nagu kõigile juba tuttav, kõige suurem lina kaswataja. Wenemaal taadi 85% lina, teistest riikidest kokku aga ainult 15%. Üleüldist linaaaki arwati 450.000 tonni peale aastas.

Lina kaswatud.	Doma tarwidus.	
Wenemaa	385.000 t.	80.000 t.
Austria ja Saksam.	20.000 "	120.000 "
Belgia	19.000 "	44.000 "
Sirimaa (Inglise)	12.000 "	110.000 "
Prantsusemaa	5.000 "	87.000 "
Hollandi	5.000 "	9.000 "
teised riigid	4.000 "	

Nagu sellest tabelist näha, tarwitajid kõiit tööstuse riigid Wene lina, ehk õigem öelda — olenevad sellel alal täiesti Wenemaal. Inglise-

maale, näituseks, weeti aastas sisse 80.000 t. Wene lina.

Sõja lahti puhkemisega muutus see pilt suuresti. Saksam-Austriale suluti Wene turg täiesti; Inglise- ja Prantsusmaale oli export halwa ja kauge transport olude tõttu väga raskendatud, kuna enamuse wõimule wääsemisega ka nemad Wene lina turu kaotasid. Tä-

¹⁾ Wissering konjruueerib fogu oma kawa kui „creation of a new unit of value for foreign trade“. (Ibid. 66). Sedasama Landsberger (Ih. 20, 21).

²⁾ Tähenan: kui paberivaluuta sissemine wäärtus ja tema wahetuskurs juba stabiliseeritud, kui arwebilans kindlasti aktiivseks on muutunud, siis on juba enne kullaks ümberwahetamise või kulla-waluuta sisseseadmisel otstarbekohane sissemine lepingud kulla peale ülewõtta, esiteks selleks, et maad kulla-waluutale ettevalmistada, teiseks, et ilmutada paberivaluuta kullalaaschi, et siis pärast selle põhjal wõimalik oleks demalvalueeritud rahakorja kindlaks määrata. Edasi wõidakse teatama ettewaatuslega teatawaid maksusi kullas sisse nõuda.

*) Ing. M. Kissa poolt Babariigi Walitsusele antud märgurirja andmetel. Toim.

gajärg oli, et terve maailm lina küsimuses väga raskesti, väljapääsemata seisukorda sattus. Minulene lootus oli neil oma koduse linakasvatamise edendamise peale. Kõige pealt oli Saksamaa sunnitud linakasvatamist suurendama hakkama. Peab tunnistama, et tal ta täiesti forda läks mitmewõrra kobust linakasvatamist tõsta. Järgmine tabel näitab Saksamaa linakasvatamise seisukorda viimase 50 aasta jooksul.

1873 aastal	133.000 hektari
1883	103.000 "
1893	60.000 "
1900	33.000 "
1913	12.000 "
1916	22.000 "
1917	35.000 "
1918	50.000 "
1919	85.000 "

1920. a. loodetakse vähemalt 100.000 hekt. lina külvada, jellega oleks tal 50% ümber oma hariliseft normaal tarwiduseft käes. Sarnasi tagajärke aga saadi sihikindla tööga kätte. Sihteks tehti põllumehcle lina kasvatamine hindade normeerimisega tulutoovamaks, kui teised põllutöö harud. Teiselt poolt asutati terve rida, umbes 99, lina leotamise ja harimise wabrikuid. Need wabrikud on era ettevõtted, mida aga riit suuresti toetas; 40% ehituse kuludest läks otsekohe riigi kanda (Senini selleks otsustatub 10 miljoni marga ümber kulutatud). Kuna puuduw oja 60% kahe aasta jooksul lubati amortiseerida, eht maha kirjutada. Arwati, et sõda 1917. a. lõpeb ja siis sarnaste asutuste ja koduse linakasvatuse järele tarwidust ei ole. Peale selle said linakaswatatajad põllumehed mitmesuguseid tarbeaineid, iseäranis aga lina saadusi, nagu: lina õli, õlitõõkijid, niiti, linast riidet, kunst wäetis aineid jne. eesõigustatud seisukorras, odawama hinnaga.

Inglise linakasvatamise katsetel ei olnud suuremaid tagajärke. Kalli tööpõlga ja muu Inglise põllutöö olude tõttu ei taju lina ennast kõrge hinna peale vaatamata, waid töötab lahjuga (Times 8.10 Manchester Guardian Financial Times 4.10). Edendati kõige võimalustega Jirimaa linakasvatust. 1918. a. saadi umbes 15.000 t. teega endisega võrreldes wähe suurenenud (enne 12.000 t.) jaagi. Peale Jirimaa pöörati iseäralist tähelepanemist Kanada ja Aafrika koloniide peale. Et Kanada kliima ja maapind linale kohane on, siis õnnestasid sealsed katsed wõrdlemisi hästi. Nime tamise wäärt tagajärgi ei ole ka Kanada linakasvatusel senini olnud, mõni tuhat tonni on aga ilfagi saadud. Peale selle on Inglise

maale Balti sadamate kaudu paar tuhat tonni Eesti ja Läti lina läinud.

Wälja pääsemata seisukorras on aga Brantsuse ja Rootsimaa, kus linatööstuse wabrikud üksteise järele seisma jäiwad.

Teiste linakaswatatajate rahwaste seas oleme meie, eestlased, tähtjal seisukohal olnud. Enne sõda 1900. a. ümber ekspordeeriti umbes 2.0000 t. (120.000 kaalu) Eesti lina. Pärnu, Wiljandi ja Wõru lina tunneb iga wäljamaa linawabrikant. Iseäranis tähtjal seisukohal oli meil lina 1860—1900 aastate jooksul, kus linahind Wene madala rahakurfi ja Ameerika koduõja tagajärjel kõrge oli ja talude ostuhooaeg palju raha tarwitas. Siis hakkasid lina hinnad alanema ja 1900. a. ümber olid nii madalad, et enam tööd ära ei tasunud. Põllumees hakkas uusi teesid ja tööalaseid otsima, mis rohkem tulutoovamad oleksid. Lina hinnad hakkasid küll peagi tõusma ja jõudsid sõja alguseks rahuloldawa kõrguseni, aga põllumehe usk lina sisse oli kõikuma läinud.

Peale selle peab tähendama, et selle aja-järgu (1900—1910. a.) sisse langeb meie majanduslike elu ärkamise aeg ja põllutöö reorganiseerimine. Siimesed nooredmehed läkib Soome ja Daanimaale põlluasjandust õppima. Seal nägid nad eeskujulikku karjakasvatamist ja piima asjandust, mitte aga lina. Ilma sügawa meie ja Soome—Daani olude wõrdlusefta, meie ja nende maa ning põllutöö iseäralduste tundma õppimata, jõudsid nad lühidale otsusele, et linakasvatamine peab Eestist kaduma ja karja ning piima asjandusele Daani ja Soome eeskujul üleminema. Põllutöökursustel, kongressidel, põllutöölehes ja poliitilises ajakirjanduses, ühe sõnaga igal pool, soowitati linakasvatamist jätta; lina pidada madala põllukultuuri tundemärk olema, iga edumeelne põllumees pidada iseeneft mõistetawalt ainult karjapidaja olema jne. Ehitati ühispiima talitust igale poole, sagedasti ka sinna, kus selle järele weel tarwidust ei olnud, ega pind ette walmistud. Wõitlus lina ja karja wahel läks elawaks, tagajärg oli, et mitmed põllumehed linakasvatamise hoopis järele jättsid, teised ega palju wähendasid.

Lina poolehoidjad hakkasid endid ka koon-dama ja omalt poolt saunmusid astuma linakasvatamise edendamise, harimise, forteerimise ja müügile toimetamise reorganiseerimiseks. Belgia, Hollandi ja teiste Shtu-Euroopa riikide lina kultuuri kõrgeft astmest ja harimise asutustest olid mitmed teated ja jutud liitumas. Iseäranis Pärnumaa põllumehe huwitas küsimus, kas ka meil linakasvatust ja harimist võimalik ei ole tõsta. Otsustati wäljamaa

linaasjandust põhjalikumalt tundma õppida ja pärast mitmesuguste katsete tegemist meie lina naga nende harimise asutustes, meil uusi lina harimise viisi tarvitusele võtta ja sellekohast wabrikut ehitada. Selle tagajärg oli Halliste Linaharimise Ühijuse asutamine ja esimese lina puhastamise wabriku ehitamine Abjas 1913. a. Sõda takistas aga väga selle wabriku tööd, nii et ta senini tuntawat tagajärge veel kätte saanud ei ole. Küll on aga selgeste äranäidanud, et tarnased asutused meil täitsa elujõulised ja väga tarvilised on. Linaasjanduse tõstmine on ilka ainult siis võimalik, kui põllumees lina harimise tööst wabaneb ja oma täit tähelepanemist saab hea linawarre kasvatamise peale pöörata. Pealegi on mõistates lina kasvatamine täitsa võimata, kui asutust ei ole, kes nende lina hariks. Peab tähendama, et meie linakasvatamine senini väga üheksälgne on olnud. Mõistad oma headel põldudel ei külinud sugugi lina, kuna talud mõnes kohas jälle liiga oma maa linaga ära turnasid.

Ilma sõda mõjus häwitawalt meie linaasjanduse peale. Ühelt poolt suluti wäljamaa turg, mis lina hinna madala hoidis, teiselt poolt wähenes tööhõud ja tõusid wiljahinnad nii kõrgele, et linakasvatamine põllumehele enam kasulik ei olnud. Lina külti endisega võrreldes mitu kord wähem. Saksja okupatsioonil wõimud tarwitafid jarnast linaturu konjunkturi oma kasuks, kuulutafid rubla margaga ühe wäärtuslikeks ja määrasid meie lina hinna 3—4 korda Saksjamaa hinnast madalamaks. Peale Saksja wõimude lahkumist, läks lina wabariigi monopoliks. Hind määrati umbes 50% kallimaks, kui sakste aeg oli ja lisatasuks lubati põllumeestele veel odawa kursiga hädalissi tarbeaineid sisse tuua.

Meie rahwaks aga alanes kiiresti ja tarbeainete päralt jõudmine wenis väga pikale. Põllumees tundis ennast petetut olewat ja 1919. a. kewadel ei külinud suurem osa põllumehe enam lina. Kõige selle tagajärg oli, et 1919. a. linaaak waewalt 10% endisest oli. Uute hindade määramise juures 1919. a. wõeti aluseks wõrdlushind kaera ja lina saagi wahel ühesuuruse maatüki pealt. Kaera puuda hinnaks sai sunnihind 24 mka pd. arwatud. Wahepeal oli aga kaera hind jälle palju tõusnud — kuni 45 margani puud, et tasakaalust mitte wälja minna, oleks pidanud wastawalt ka linahinda tõstma. Sarnane hindade tasakaalus hoidmine, mis ilka lina kahjuks kipub wälja kujunema, ei wii meid sihile. Kui soowime, et lina kasvatamine tuntawalt mitme wõrra suureneks, siis peame lina põllumeestele kasulikumaks, tulu-

toomamaks tegema, kui kõrswilja kasvatamise. Peale selle peab lina kasvatamise, harimise ja müügilise toimetamise juures selge, sirgejoone line kawa olema, mille järele töötada. Lina on meil praegusel filmipilgul majanduslikult ja poliitiliselt saatuslikult tähtjas. Kui meil endisel määral (20.000 tonni) linu oleks, mille eest wähemalt kuni 1½ miljoni Ingl. naela jaada wõiks (keskmine tonni hind 75 Inglise naela), siis oleksime ühe korraga kaubanduslike bilansi raskustest üle. Teiselt poolt saaksime häid kaubanduslike ühendusi ja kolmandaks tõuseks meie tähtsus wäliskriitide filmis, kes meil suurel määral neile nii tarwilist lina saaks.

Linaharimise wabrikud.

Lina wäärtuse tõstmiseks ja põllumeeste töö wähenemiseks tuleks linapuhastamise asutusi organiseerida ja asutada. Soowitaw oleks, et põllumehed ühistegelisel alusel linaharimise wabrikuid korraldaks. Kui ühijustel raste peaks olema kapitaali kokku jaada, ehk ettemõttikus puudub, siis peaks ka erakapitalistil, ehk o/ühijusel võimalus antama jarnaste wabrikute ehitamiseks. Esiialgu oleks 4—5 wabrikut soowitaw urbes järgmistesse kohtadesse ehitada: Wõru, Elwa—Putu, Jõgewa, Türi-Alliku ja Wiljandi. Kolm neist wõiks ainult puhastamise osakonnaga olla, kuna kaks soowitaw oleks kunstlike soojawee leotusega ehitada.

Puhastamise wabrikute asupail tuleks aga nii walida, et edaspidi hõlpsasti leotust juure saab ehitada. Meie linakaswatajatel on palju tegelisi wilumust lina leotamiseks, tarwis seda ära kasutada ja neile veel juhatus anda, kudas seda tööd paremine teha tuleks.

Mõistatest, kus linaleod puuduwad, wõiks ka ilma leotamata linu wastu võtta, Pärnu—Wiljandi ümbrusest Abja wabrikusse harimiseks anda, laia-raudtee äärest aga kawatjewasse wabrikusse.

Puhastamise osakond tuleks ehitada 1000—1500 kaalu (á 10 pd.) walmisharitud lina jaoks 8 töötorni jooksul aastas, s. o. 50 wõrri ja 2 murdmise masinaga. Sarnase ajutuse ehituse eelarwe oleks umbes järgmine:

2 murdmise masinat á 40.000	
Saksa mk. —	80.000 R. m.
Takupuiustamise masin	55.000 " "
Lina kuiwatus, wentilatsioon, kütmine	75.000 " "
Transmissioon	15.000 " "
Rihmad	15.000 " "
50 wõrri komplekt á 600 S. mk.	30.000 " "
Lokomobiil (80 H. P.), eelkütte, forsten	220.000 " "
Walgustus	10.000 " "

Saksa mk. 500.000

Wabriku hoone ehitus . . .	250.000	Emf.
2 kükini á 100.000	200.000	"
Witmesugused muud ehitused	150.000	"
	<u>Emf. 500.000</u>	

Talitus kapital 700.000 Emf.

Kui leotuse osakond juurde ehitada, siis tuleks umbes 300.000 mka wabrik kallim. 5 wabriku tarwis kuluks 2¹/₂—3 miljoni Eesti marka ja talituskapitaalsiks 3¹/₂ miljoni Eesti marta.

Wabriku masinate muretsemiseks tuleks välisraha odawa kurjiga anda ja linapuhastamise masinate sissewedu tollirahast wabastada.

Iga ajutatud linawabrik peaks kindlustatud olema, et ta tõesti nii palju lina warsti tootma saab, kui palju harida jõuab, muidu ei saa ruumiseid, masinaid ja tööjõudu täieste ära kasutada.

Kawafetawate linawabrikute omawaheline korraldus.

Ühise töötawa loomiseks ja ühtlase linafordi jaamiseleks oleks tingimata soowitaw, et wabrikud ühistegelisel alusel ehitada, siis peaks nad omawahel ühinema nagu piima ühised „Estonia“ ümber. On aga raste arvata, et põllumehed juudaks ühistegelisel alusel linawabrikuid ehitada, selleks on liiga suurt kapitali tarwis.

Teine võimalus on, et üks ülemaoline aktia-selts, ehk o/ühitus saaks ajutatud, kes igal pool, kus tarwidus nõuab, wabrikuid ehitata ja neid ühest keskkohtast juhita.

Kolmandaks võimaluseks oleks aktia-selts jega kapitaliga. 1/3 ehk 1/2 osad ehk aktiaid oleks Wabariigi Walitsuse käes, muist jälle kas pankades, linakaswatajate ehk harilikude eraisikutude käes.

Sarnase osa-ühituse käes võiks edaspidi täiesti meie linaasjanduse juhtimine olla. Ta korraldaks ja edendaks juba oma enese huwides lina kaswatamist, paneks instruktorigi ja eriteadlasi igal linasje puutuwal alal ametisse, muretsjeks hea külwiseemne eest jne.

Edaspidi oleks soowitaw, et ka kõik meie linafabrikumise ja tudumise wabrikud selle ühise kätte läheks. Siis oleks võimalik häid eriteadlasi saada ja muul wiisil meie lina ümbertöötamist kõrgemale astmele tõsta. Meie saame praegu iga aasta sadade tuhandete wiisi kahju, et meie linafabrikumise wabrikud dieti lina ära ei kasuta.

Linaturu praegune seisukord.

Kõige nende sihtide teostamise tarwilikkust on just wiimase aja sündmused kõige tunda-wamaks teinud. Eõjale järgnew kaupade nälja ajajärgul ei waadatud lina häduse peale, kuid maksjati siiski küllalt kõrgeid hindu, mis kord koguni 370 naelstr. tonni peal tõusis. Minewa sügise ja talwe jooksul tekkis aga hoopis teine pilt: üleilmne majandusline kriis. Wnuseas algas ülespekuleeritud puuwilla turul sedawõrd hindade langemine, et see eriti linna hinnad enesega ühes tõmbas. Inglise ärid, kes linu kallilt sisseostnud, said suuri kahju ja lõpetasid linaostmise ajutiselt täiesti, niisama Londoni börjel meie lina hindade noteerimise.

Pitamõõda näib wäljamaade lina turul, siiski selgumata. Ngugi, et lina peale veel kindlaid hindu pole, on lepingute tegemine wälfemate summade peale alanud, ehk lina eest küll umbes ainult 1/4 jellest saab, mis ta kõige kallimal ajal maksis. Ja siin tuleb just nähtawale, et praegune turg ainult kõige paremat lina nõuab, kuna korralt haritud lina üleilse turul wõistelda ei juuda.

Praeguste kitsaste wäljawaõ võimaluste ja wäljaturu ostutahte puuduse juures peame sellepärast kõigesuuremat rõhku wäljatöötamise peale panema: praeguste hindade juures eriti peaktime wäljawaõdama ainult kõigeparemini wäljatöötatud linafortiid. Käsitji wäljatöötamine muutub aga itka raskemaks ja kallimaks, nii et wäljapääsete on ainult toduse wäljatöötamise wiisi pealt wabrikutöötamisele ülemine-mises, mis ümbertöötamise odawamaks teeks ja lina wäärtust tõstaks, meid ühtlasi lina-asjanduse ajutisest kriisist üle aidates.

Meie ei pea mitte lohkuma ajutiste raskete aegade üle, mis mõõdaminewad on. Lina-töödustus on meil sedawõrd edenenud põlluma-janduse haru ja meie linafordid on suutnud juba maailma linaturul nii tuttawaks saada, et lubamata oleks, kui praeguste raskuste tõttu linatöödustus soiku jääks. Hoopis wastupidit: ajutised raskused peaks meid sundima tööstuse ajatohasele ümberorganiseerimisele, et meie tu-lemikus loomulikkude olude tagasipöödrumisel seisukorda seda täielikumalt arakasutada juu-daktime.

Seedu kaubandus ja tööstus 1920. a.

Leedumaa on peaaesjalitult põlluharija maa ja tööstus on temas nõrgolt arenenud. Ei ole jellepärast ka suuremaid linnasid olemas, mis tööstusmaadele muidu nõnda omase: külaelanikke on Leedumaal 85—87%, linnaelanikke kõigest 13—15%. Soja tõttu on needki wabrikud, mis enne sõda töötasid, suuremalt ofalt rikked, nõnda, et Leedumaa on sunnitud sisseweddama kõiki wabrikusaadusi, kuna wäljawee-takse peaaesjalitult põllu- ja metsajasaadusi. Ka sissemaal on suuremaks kaubandusobjektiks wiimased. Põllusaaduste rohkuse peale ei ole aga ka sõda oma halwawat mõju awaldamata jätnud: nii mõnedki põllud on jõttis, põllu-töölise arv on wähenenud, ka uued poliitilised woolud ei ole jäänud mõjuta jne.

Statistiliste andmete järele oli wiljasaat 1913 aastal Leedumaal järgmine:

Ruffid	33.975.000	puuda
Nisu	6.125.000	"
Otre	13.221.000	"
Kaeru	22.640.000	"
Erneid	3.106.000	"
Lina	1.104.000	"
Kartulid	65.695.000	"

Lina seemete arv on lina puudade arwuga umbes ühesugune.

Elanikke oli jellel territooriumil, mille kohta andmed käiwad, 2.550.000 inimejt. Oletades, et üks inimene tarwitab 13 puuda 10 naela ruffid, 2 p. 5 nl. nisu, 7 p. 20 nl. kaeru, 4 p. 20 nl. otre, 14 n. linu ja 8 nl. linaseemet, jääb järele — 187.500 puuda ruffid, 506.250 pd. nisu, 3.515.000 pd. kaeru, 1.746.000 p. otre, 892.500 p. linu, 1.193.000 p. linaseemet. Lina ja linaseemet wõib Leedumaa seega kaunis palju wälja wedada, kuna wilja ülejäägist suur osa loomatoiduna ära tarwitatakse. Loomi oli Leedumaal 1913 a.: hobusid — 419.215, šarwloomi—737.943. Loomasaadused (liha, nahad, harjas, hobusejaba jöhw) on tähtsamaks kauba artiklits mitte ainult siseturul, waid ka wäliskaubanduse alal; jüa juure tulewad ka kodulinnud arwata.

Need arwud käiwad 1913 a. kohta ja ei wasta muidugi täpisealt praegusele olukorrale. Nõnda on wilja minewal aastal umbes 30—40% wähem saadud, kui wiimastel aastatel enne sõda. Ka elanikkude arv on küll wähenenud (umb. 20%), kuid ka wõrreldes praeguse elanikkude arwuga on wilja iffagi wähem saadud kui enne sõda. Wähenenud on ka hobuste ja šarwloomade arv, kuna lam-

baid ja wafikaid praegu rohkem on, kui enne sõda. Lina küllwipind on endiste aastatega wõrreldes umb. 30% wõrra kaswanud, üldine saak ei ole aga palju enne sõjaaegsest juurem. Süiski on minewal aastal ka wähe wilja wälja weetud (63.745 puuda 2.606.890 marga eest).

Ristikheina seeme ja timuthein wängiwad teatawat osa ka siseturul, kuid ka eksport ei ole wäike: läinud ejiimese kümne kuu jooksul 6.056.948 marga eest.

Lina seeme. Lina seemne tagawara arwati minewal aastal umbes 1.200.000 puudani ulatawat, mis, puuda hinnaks 50—60 marka armates, 60—70 miljoni marka wälja teeks. Aasta ejiimesel poolel weeti linaseemet peaaesjalitult Saksamaale, kuid et Saksomaa Argentiinast linaseemet sisseweddama hakkas, kaotas Leedumaa oma parema turu. Wälja weetud on Leedumaalt minewa aasta jooksul ainult 567.885 puuda 34.641.968 marga wäärtuses, nõnda et juur hulk linaseemet alles tarwitamata.

Lina. Walitusel oli märtsikuul aitades umb. 2000 tonni lina, mis ka heade tingimiste tõttu ära müüdi (300—340 tonn). Hiljem toodi weel umb. 1500 tonni linu kofku, kuid neid oli hindade langemise tõttu wäga raske turule saata. Hindade langemine wäliskaubandusel on muidugi ka siseturu peale mõjunud ja talupojad ei müü küllalt oma tagawaraid praeguste hindadega. Et paljudel talupoegadel weel enam kui ühe aasta linad alles on, arwatakse linu weel küllalt olemat. Arwud puuduwad.

Loomad ja loomaained. Refkwiifioonide tõttu sõjawäe ja walitjuse asutuste jaoks on wabal müügil hobusid wähe. Terwe läinud aasta jooksul arwatakse turul olnud olemat umbes 30.000 hobust, mis 120 miljoni marka wälja teeb, kui hobuse keskmiijeks hinnaks 4000 marka arwata. Šarwloomi on läinud aasta jooksul turul olnud umb. 60.000 — 120 miljoni marga wäärtuses, keskmiijeks hinnaks 2000 marka wõttes. Hinnad liha peale on ülepea tuntawalt langenud wähehe heina-jaagi tõttu. Wafikaid ja wäkeloomi on turul olnud umbes 50—60 miljoni marga eest.

Wäljamaale on eksporteeritud I.VI—I.XI-ni 22.429 nahta 1.999.667 marga wäärtuses. Muid loomaaineid on wäljaveetud 1.1 kuni I.XI. 14.430.915 marga eest.

Šiearanis juurel arwul on wälja weetud lanamune.

Kodulinnud. Eoja eel vedas Leedumaa iga aasta umb. 1.000.000 hani, lina ja kalkuni wälja. Minewal aastal on Rahaministeerium lubanud mõnijaada tuhat hani wälja wedada, kuid faktiliselt on wälja wiidud ainult 72.960 tükki, sest hinnad on liiga kõrgeb.

Metsajasaadused. Leedumaa on ritas oma metsade poolest ja mets on nagu linagi, tähtsamatest aäliswaluuta allikatest. Väinud aasta esimehe kümne kuu jooksul on wäljaweedud metta 169.476.135 marga eest.

Sisse toodud on järgmised tähtsamad kaubad:

Toiduaineid — esimehe 10 kuu jooksul 96.192.900 marga eest, selles hulgas soola 1.448.265 puuda 13.994.134 marga eest. Suhkurt on sama aja jooksul sisse toodud 185.135 puuda 51.819.644 marga eest. Heeringaid 15.407 tünni, 19.035.860 marga eest (lestmiselt 1235 marka tünn). Pärimi 825 puuda 399.795 marga eest (lestmiselt 485 marka puud).

Manufaktuur kaupad on esimehe 10 kuu jooksul sisse toodud 73.958.000 marga eest, gummi ja nahakaupa 36.493.090 marga eest.

Masinaid ja metallaineid on esimehe kümne kuu jooksul sisse toodud 29.069.724 marga eest, selles hulgas põllutöömagineid 914.046 marga eest. Heeranis suurt puudust tuntakse atradest, ätkedest, külwi- ja niidumasinatelt, labidatelt.

Keemilisi aineid on kümne kuu jooksul sisse weetud 15.173.336 marga eest. Selles hulgas arstirohtusid—1.085.907 marka, kosmeetika—880.446 maria, wärwi—2.848.310 marka, superfosfaati—1.048.612 marga eest. Neist ainetest on iseäranis tähtis põlluramm, mida Leedumaa aastate jooksul sugugi pole jaanud.

Klaas. Klaaswabrikuid pole Leedumaal ühtegi olemas ja sellepärast tuleb terve maa tarwitus sisseweega katta, mille wäärtus oli 8.993.315 marka.

Öli ja määreained peaaesjalitult Ameerikast ja Galiitsiast (üle Danzigi) umbes 10 miljoni marga eest.

Paberit ja trükitöid 10.232.778 marga eest, seal hulgas paberit 9.457.256 marga eest.

Tubakat ja tubaka jaadusi — 12.580.824 marga eest.

Kokku kümne kuu jooksul sisse toodud kaupad 217.203.306 marga eest.

Nagu neist andmetest näha ei ole sisseweo võimalused Eestisse Leedumaalt suured, sest nii Leedu kui Eesti tähtsamad wäljaweo artiklid on ühed ja needamad.

Teine küsimus, mis meid peaks huvitama, on—kas Leedumas suudab omale sisseweetawaid aineid lähemas tulewikus ise valmistama hakata ja kas siin Eesti tööstusele, mis osalt just kaubaturu puuduse tõttu raskest seisustorras, uued võimalused ei awane.

Selle kohta mõni sõna. — Nagu teada, ei ole Leedumaa tööstusmaa ialgi olnud. Enne sõda olid järg nised tööstuse ettevõtteid: weelid—35, saewestid—35, wiinatööstisi—35, õllewabrikuid—2, nahawabrikuid—23, metalli ja põllutööstistade wabrikuid—13, kartoniwabrikuid—3. Aga ka need tööstused wäikeste tööstistega arwuga ja nende produktioon polnud suur.

Praegu on saewestid kõik purustatud, weelidest töötawad ainult 14, suurem hulk teistest tehastest on purustatud. Nende ülesehitamine ehk kordaseadmine on wäga raske, sest selleks pole materjali. Terwel Leedumaal pole näit. ühtegi kemendi ega lubjatehast, ehituse puuosadest (raamid, ukied jne.) on suur puudus. Telliskiwisi on wähe ja needki kallid (umb. 1000 marka 1000). Klaasi wabrikuid pole illepea. Kõiki ülemaalmisematuid asju on Leedulased sunnitud sisseweetama. Samuti on mööblit suur puudus.

Wiinawabrikute töötawad praegu jälle neli, õllewabrikute 2.

Tubakatwabrikuid on wiimasel ajal rahkesti tekkinud (praegu 12). Et aga paberiwabrikuid Leedumaal pole, tuleb hüljide jaoks tarwis minew paberit kõik wäljaspoolt sisse wedada. Sellel alal on isegi külmustega meie ehituse poole pööratud.

Nahawabrikuid on jälle hakatud korraldama ja ühikud alustawad mõib olla pea tööd, kuid hulka nahka weetakse ikka weel wälja ja lähew wististi aastaid, kuni Leedu omad wabrikud jälle produktiooni nõnda kõrgele tõsta jõuawad, et tooreid nahku tarwis poleks wälja wedada.

Metallitööstus paraneb wäga wistalt wõrdlemisi kõrgete kaitsetollide peale waatamata.

Tselluloose ja paberiwabrikuid pole illepea olemas. Sedasama peab üttema tekstiilitööstuse kohta, wäljaarwatud mõned wäikesed lina ja willa ktramise tööstused.

Nagu sellest ülewaatest näha, ei ole kaubanduslised sidemed Eesti ja Leedu wahel wõimatud, oletades muidugi, et meie saadused nii hinna kui kvaliteedi poolest siinsetele oludele wastawad ja wõistlust teiste riikide saadustega wälja kannatawad. D'ets sellepärast wäga soowitaw meie kaubandusliste ringide tähelepanu selle peale juhtida.

Transpordi küsimus Leedu ja Eesti vahel ei peaks iseäraliselt raskesti tegema: mereteel üle Meemeli (Klaipeda) näib mulle kõige soodsam, sest siis laugelts ära efiteks transfiidi küsimuseb

läbi Latwia, teifets tülitaks ümberlaadimine ühest wagunist teife ja kolmandaks annaks see tööd meie puhtawale laubalaewastitule.—

A. S.

Baltiski wabasadam.

Eesti on oma geografilise seisukoha poolest määratud wahetalitajaks Ida ja Lääne-Euroopa wahel. Tema merelaubandusele kõlbulikut sadamad on loodud wärawateks ja usieteks, mille kaudu rahwuswaheline kauplemine ja läbikäimine Lääne-Euroopa ja Ida turgude wahel peab sündima.

Selle arusaamise tõttu on meil wabasadama küsimus juba ammu kaalutud ja selle asukoha kui ka ülesannete kohta mitmesuguseid lawatfufi tehtud. Kuna täielikkude wabasadamote ehitamine kapitaalipuudusel edespistes jätta tuleb, siis waieldi kõigepealt küsimuse üle, kas Baltiskit wõi Tallinnat eestkätt ajutifeks wabasadamaks kuulutada.

Kuna Tallinna sadam praegu küll paremini fisiseseatub, rikkalikumalt tehniliste abinõudega warustatud ja suurem hull õppinud sadamatõõliski olemas, on teifets küljest asjaolusid, mis praegusel silmapilgul Baltiski wabasadamaks kuulutamist soodustawad ja nimelt: 1) Baltiski asub iseäranis heal kohal, mis tuulte eest on kaitstud, nimelt põhja ja ida poolt mannermaa läbi, lõuna ja osalt lääne poolt Paatri saartega, nõnda et ainult lahe suu poolt põhja lääne tuuled sadamad riuwawad.

2) Meri on sadamas ja lahes nõnda sügaw, et praeguse sadamasse kuni 5000 t. landeõduga laewad fiske wõiwad sõita. Okeani laewadel tuleb wälimise sadama silla äärel peatada, kus wee sügawus kuni 31 jalga ulatab.

3) Baltiski laht ja sadam on kaitstud ajujää eest; lahes eneses asuw jää on niiwõrd õhuke, et selle läbimurdmifeks ka mõnest wähemast jäämurdjast jätteks. Umbes wersta 2 sadamast lääne poole hakkab suur meri, mis millaski kinni ei külmeta, nõnda et jää korral ainult lühike tee laewal jääst läbimurda tuleks, kuna Tallinna reid kuni Naisisaare liinini, s. o. wersta 15—20 kinni külmetab.

Tallinna reid kannatab wõga ajujää all, mis põhja tuuled Soome lahest Regna ja Naisisaare wahelt lahte ajawad. Kui siia lorb ajujää fiske aetakse, ei pääse ta enam wälja, nõnda et reid peagi jäädama jää kätte saab, kuna Baltiskis ida ja lõuna tuuled lahtise jää lahe suust tagasi wälja merde ajawad, kust ta Naisisaare ja Suurupi wahelt Tallinna reidile

jattub. Wiimase nelja talwe hooaja kohta saadud andmetest selgub, et Baltiski lahe jäätuse aeg kõigub, nagu tabelist nr. 1 näha 13—21 päewa wahel, mille juures jää niiwõrd õhuke olt, et laewad sadama pääseda wõisidwad ilma jäämurdja abita.

Wasta.	Kunas üimus efmene jää	Kunas külmetas sadamõpultitult kinni	Kunas läts sadam lahti	Mitu päewa aastaks olt sadam ja laht jää all kinni
1916/1917	27 jaan.	26 weebr. 1917 a.	17 märts 1917 a.	19 päewa
1917/1918	15 "	28 "	21 " 1918 a.	21 "
1918/1919	8 weebr. 1919 a.	19 märts 1919 a.	3 aprill 1919 a.	15 "
1919/1920	21 jaan.	28 jaan. 1920 a.	10 weebr. 1920 a.	13 "

4) Kõil wabasadama alla kuuluw maaala, peale erafifute käes olemate 3 maatükki on Baltiski linna oma, kes nõusolekut en awal-danud jeda 10 aastaks maksuta riigile tarwitada anda.

5) Baltiski wabasadama piirkonnas on praegu palju tübjalt seiswaid ladufi, mille lagu mahutus 1,11 miljoni kubit jalga ulatab,

nõnda et esimestel aastatel, ladude juure ehitamist mististe mitte tarwis ei tule, mis wäljaminekuid märkja wähendab. Era aitade kogupind on 1886 ruut silda ja riigitaasi 845 ruut silda, kuhu 1,47 miljoni püüda kaupasi wõib mahutada. Suure ehitamise tarwiduseks on palju häid maatiikka olemas.

6) Samaste kasulikkude tingimiste tõttu ei nõua Baltistis wabasadama asutamine wäga suuri kulusi. Suuremateks töõdeks oleks kõrge aja ehitamine ümber wabasadama teritooriumi ja raudteebe korraldamine. Kui liitumine nii elawaks muutub, et praegune sadama sild enam sissetulnud laewu mahutada ei jõua, siis tuleb juba kas praegust sadama silda edasi ehitada, wõi uue jäädawa wabasadama ehitusega mujal peale hakata. Praegu wõib seal ühe korraga, peale sisetise silla ehitust, sadama sees kuni 4 ja wäljas silla ääres 2 suurt laewa vastu wõtta, üleldõige 22.000 tonni mahutusega.

Wabasadama kordaseadmine Baltistis nõuaks järgmisi kulusi:

1. Ned ümber wabasadama teritooriumi 760 silda	Mk. 1.500.000.—
2. Sadama kallas ehitada sadama sees 70 jooks. sild.	" 3.500.000.—
jelle juures kolm ajutist silda kaldaga ühendamiseks	" 1.000.000.—
3. Raudtee harude sadama sildadele wiimise kulu	" 2.500.000.—
4. Weetorni ehitus sadama laewade weega warustuse otstaruks	" 600.000.—
	<hr/>
	Mk. 9.100.000.—

Teisest küljest oli põhjusi, mis Baltistis kui ajutise wabasadama vastu kõnelesid. Kaalumar neist, et Baltistis sadam praegusel kujul ikkagi liig wähe laewasid vastu wõtta suudab. Kuulutatats sellepärast ainult Baltistis wabasadamaks ja suunitaks terwe transiit kaubaliikumine sealtkaudu, siis umistats wäite Baltistis sadam jedawõrd, et laewade wälja- ja täislaadimine peaaegu wõimatuks muutuks.

Lõuaks tuldi kõige otstarbekohasemale otsusele: et ikkagi ärakajutada Baltistis loodusliisi paremusi, kui ka enam-wähem korralkitu Tallinna sadamat — mõlemad wabasadamatels kuulutada.

Et ärakajutada otsekohe wabasid laduruume Baltistis, kuulutatse see esiklätt wabasadamaks, ühtlasi hakatats korraldama Tallinna sadamat ning ladusid ja niipea, kui walmis saadats, eht Baltistis liitumisele kitsaks hakkab jääma, kuulutatats ka Tallinn wabasadamaks.

Baltistis wabasadama seadus, mis riigikogule kinnitamiseks ette pannakse, on järgmistel alustel:

Baltistis asutatse wabasadam selles seaduses tähendatud ja kaardil lähemalt märgitud piirides.

Wabasadama põhjapoolne piir läheb mere-äärest algades otse joont Peetri silla kaudu möõda esimesi kahte merepoolseid maatiikka kuni Peetri tänawa keskpaigani; siit otse liinil kuni Mere tänawani ja selle keskjoont möõda lõuna poole; Mere tänawa kesklohal olemal kuuri ümberkäies, merest wastupoolse pikljeina kaudu; siit möõda meretänawa keskpaika kuni Kiwi tänawani; wiimase kaudu raudteeni ja sealt otse kuni mereni.

Wabasadama piirides allub laewade liikumine, laewade täitmine ja tühjendamine, kaupade ladudes hoidmine, ümberpaigutamine ja sorteerimine ainult sel määrat Eesti tolli- ja üleüldistele seadustele, kui palju nõuab seda järewalwe wabasadama kohta käiwate määruste täitmisels.

Wabasadama piirides on kauplemine waba igasugustest tolli, aktsiisi- ja teistest riiklistest ja omawalitusslistest maksudest. Sadama, silla- ja ladumaksud ja mitmelugused muud tasud maksetatse üleüldises korras.

Kauplemine „en detail“ on wabasadama piirkonnas keelatud.

Elumajade ehitamine wabasadama piirides on lubatud ainult nende ametnikude ja teenijate jaoks, kelle alaline seal wiibimine on tingimata tarwilik.

Wabariigi Walitsusel on õigus kõiki era maatiikka ja erahooneid, mis wabasadama piirides asuwad, sunni wiisil rentida. Enne tähendatud hoonete rendile üleandmist hinnatatsse maad ära ja kirjutatse ülesse kaubandus- töõstusministri poolt määratud eri-komisjoni läbi. Rendimaksu suurus määratatsse kindlaks wabal kokkuleppel, juhtumisel aga, kui wabatahtlikult kokku ei lepita, siis määrab rendimaksu kindlaks selle jaoks eraldi asutud komisjon, mis Baltistis rahukohtunikust esimehena ja järgmistest esitajatest koosseisab: üks esitaja kaubandus- töõstusministreeriumi, üks rahaministreeriumi wastawate ministrite määramisel ja kaks Baltistis linna omawalituse poolt, Baltistis linnawolikogu walikul. Komisjoni koosolekust teatatsse Riigikontrolitse, kelle esitaja mitteilmumine aga asjaparutamist ei takista.

Rendimaksu ja teiste tasude määramise juures ei wõeta arwesse seda kasu, mida waranduse omanik eht waldoja warandusest wõiks saada Baltistis wabasadamaks kuulutamise tõttu.

Kimetatud komisjoni otsustega mitte rahul-

oldam pool võib kahe nädala jooksul, komisjoni otsuse väljakuulutamise päevast arvates, kaebust sellekohasesse kohtusse sisse anda.

Kohtu arutamisele ja otsustamisele allub rendimaksu suurus, aga mitte rentimise õiguse kättemise otsustamine.

Baltiski wabasadama piirides olevate ja linnale kuuluvate maaosade peale eratõukutega tehtud pika wältusega rendilepingute tegemine saab seisma pandud; uued maaosad võetakse riigi kätte wabasadama tarvituseks.

Wabasadama ehitamise laiendamist, kui ka selle eksploateerimist, terwelt ehk osaliselt, võidakse anda Wabariigi Baltisuse määruse põhjal kas Baltiski linna omavalitsusele ehk eratõukutele ja jelskidele.

Raubandus-Tööstusministriil on õigus:

Wäljaandri määrusi laewade ja kaupade liikumise kohta wabasadamas, niikasti riigi huwide tahtsiks kui ka korra alalhoidmiseks ja

hädakuu kõrvaldamiseks sadamas; kindlaks määrata maksude suurust wabasadamas asuwate sadama sildade, tähtjendamise ja täitmise abinõude, laud platšide, ladude ja teiste ehituste tarwitamise eest; kottuleppel asjasse puutuwate ametkondade juhatajatega wälja anda käesolewa seaduse täideviimiseks ja selle kontrollimiseks trawilisi korraldusi, instruktsioone ja määrusi.

Käesolewa seaduse jõusse astumise tähtsaja määrab Wabariigi Baltisus.

2) Täiendada puhtluseadust (Уложение о наказанияхъ уголовныхъ и исправительныхъ, Сводъ Законовъ т. XV, järgmise § 821¹).

Baltiski wabasadama kohta käiwate seaduste poolt ettekirjutud määruste ehk kindlaks määratud korras wäljaandud korralduste wastu eelajaid trahwitaks: rahatrahwiga mitte üle 100.000 marga.

Raubandus.

Eesti sisse ja wäljavedu märtsis 1921. a.

(Raubandus- ja tööstusministeeriumi statistika büroo kokkuvõtte Tallinna börsi märtsikuu teatmise kurti põhjal: Naelt. = 1.128 Emf.; Smf. = 482 Emf.; 100 Rfr. = 6.325 Emf. jne.)

Sissewedu:

1) Toidu- ja maitseained . . .	70.185.153.57
2) Elustaimed ja seemned . . .	1.252.934.84
3) Tooresained	40.708.387.58
a) Mineraalriigist:	
(raud, kiviisüsi ja m.) . . .	12.414.456.50
b) Taimeriigist:	
(puuwill ja m.)	15.715.341.90
c)loomariigist:	
(nahk, will ja m.)	12.677.089.18
4) Wabriku jaadused (walmis- ja poolwalmis)	198.851.513.58
a) masinad ja metallkaup . . .	49.342.145.25
b) riidekaup ja jalanõud	89.993.849.38
c) keemiakaup	81.504.550.19
d) Muud (pab., kirj. mat., trükitöö, fajans ja klaas-kaup jne)	28.010.968.76
Emf.	311.000.989.57
= naelt. 275.710	

Wäljavedu:

Toidu-, maitseained ja (seemned)	2.807.196.—
Tooresained; taimeriigist (linad)	6.838.782.—

Wabriku jaadused (walmis ja poolwalmis)	62.592.886.76
a) masinad ja metallkaup . . .	160.000.—
b) riie ja jalanõud	33.931.081.21
c) keemiakaup	200.825.30
d) wineer	8.249.045.79
e) paber ja trükitöö	14.523.227.46
f) muud	5.528.707.—
Emf.	72.238.864.76
= naelt. 64.041.05	

Eüti sisse- ja wäljavedu.

Weebruari kuul.

	Sissewedu:	Wäljavedu:
Tooresained	50.767.623 rbl.	47.872.141 rbl.
Walmis kaupad	116.133.815 "	3.951.753 "
Toiduained	97.881.389 "	1.072.736 "
loomi	8.12.945 "	— "
Kokku	265.595.772 rbl.	52.396.630 rbl.

Seega 213.199.142 rbl. eest rohkem sisse- kui wäljaveetud.

Tranžiitkaupasi läks selle aja jooksul Latwijaft läbi 63.316 pd.

Sisse- ja wäljavedu Soomemaal.

Ragu Helsingi Eesti Konsulaat teatab, on Soome wäliskaubandus aasta esimese kolme kuu jooksul järgmised arwud annud: sissewedu 636 miljoni mrf. (1920. a. 721,2 milj.); wäljavedu 218 miljoni mrf. (1920. a. 200,6 miljoni), seega on sissewedu 418 miljoni mrf. suurem kui wäljavedu.

1920. a. Eesti Soliwalituste laudu sissetulnud töötamata laudad (maade järele puudades).

Kauba nimetus	Saali - puudades											K o l l u	Märkus	
	Inglismaale	Soomale	Rootsimaale	Danimamale	Soomele	Välimale	Sõjale	Õhulaadile	Kuulilastele	Poolam.	Maerita			Peant-luumaale
Jahu	194	2 231	34 771	36 827	1	—	—	—	—	—	12 368	17	—	86 409
Suupär	36 869	6	15 330	24 928	9 060	—	—	26 253	—	—	657	14	—	113 117
Pearingab.	1 916	76 166	14 219	41 422	51 905	—	—	292 519	—	—	—	7	4 442	484 596
Õlgud	—	—	23 380	—	55 857	—	—	—	—	—	—	—	—	79 237
Sool	4	988 935	10 833	29 230	—	—	—	—	74 326	—	55	—	—	1 103 312
Naht	3 527	9 868	3 408	4 262	2 189	—	—	—	—	—	—	61	—	29 231
Õvilane lõng ja riie	2 823	27	1 066	1 787	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 704
Punuvill	613	23	28	71	390	—	—	—	—	—	—	—	—	1 125
Punuvill lõng ja riie	52 837	—	14 993	—	7 635	—	—	—	—	—	4 067	—	—	79 532
Naht lõng ja riie	2 133	713	1 285	1 192	1 667	—	—	212	—	—	—	—	—	7 502
Naht lõng ja riie	13 381	109 532	44 293	4 451	6 216	3 081	—	3	714	—	11	—	4 644	186 596
Põlluhõlmestused	11 393	15 498	60 120	362	256	—	—	—	—	—	38 175	—	—	131 024
Siidilõng	804 043	5 586	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	809 699
Petroleum	212 916	—	51 880	5 407	—	—	—	—	—	—	49 806	—	—	320 045
Märkimata	—	88 145	61 200	—	—	—	—	—	—	—	331 940	—	—	481 285
Kogusumma.	1 142 759	1 298 670	336 866	149 939	135 512	8 403	292 734	26 253	714	74 326	437 093	99	9 086	3 912 394

1920. a. Eesti Soliwalituste laudu väljaläinud töötamata laudad (maade järele puudades).

Kauba nimetus	Saali - puudades											K o l l u	Märkus	
	Inglismaale	Soomale	Rootsimaale	Danimamale	Soomele	Välimale	Sõjale	Õhulaadile	Kuulilastele	Poolam.	Maerita			Peant-luumaale
Sarviliid	2	223 981	201 631	39 917	177 095	18 717	—	—	—	—	—	—	—	1 534 007
Põlvilid	7 220 liit.	3 000 liit.	1 456 620 l.	72 600 l.	4 040 l.	146 780 l.	—	—	—	—	—	—	—	1 699 300 liit.
Puu	301 puud.	150 puud.	72 831 p.	3 030 p.	202 p.	7 339 p.	—	—	—	—	—	—	—	84 515 puud.
Naht	3 198 852	1 368	29 056	94 568	71 890	—	667 647	9 733	—	—	34 380	—	—	4 113 141
Naht lõng ja riie	156 348	6 764	1 265	156 594	12 206	—	—	20 646	—	—	—	—	—	363 823
Naht	25 381	31 652	52 776	25 527	25	109 780	22 335	175 795	—	—	—	—	—	896 988
Naht	150 407	—	2 442	8 600	—	12 501	—	34 085	—	—	—	—	—	208 035
Naht	—	—	—	—	228 953	—	—	—	—	—	—	—	—	228 953
Naht	11	11 990	145 519	440	88 028	11 000	—	55	—	—	—	—	—	257 943
Kogusumma	3 631 362	2 75 905	506 420	329 276	578 399	199 337	669 982	240 314	1 325 622	34 380	4 511	4 511	7 675 508	1 (naht. 165 p.)

R a h a n d u s.

Eesti Vabariigi 1921. a. tulude ja kulude eelarve kokkuvõtte.

Tulud.

A. Otsekohted ja kaudsed maksud.	
§ 1. Tulumaks . . .	Mt. 402.300.000.—
§ 2. Vri- ja hobustemaksud . . .	206.085.500.—
§ 3. Liikum. var. maks . . .	37.976.000.—
§ 4. Maks kapit. ja hoitajum. pealt . . .	1.972.000.—
§ 5. Temp.-kohtu ja kantslelei maksud . . .	139.847.400.—
§ 6. Ueläin. varand. . .	2.056.000.—
§ 7. Tõlv . . .	394.997.000.—
§ 8. Mõõnis joojate p-ilt . . .	40.482.000.—
§ 9. pärm . . .	1.501.000.—
§ 10. tubaka . . .	20 527.000.—
§ 11. tuletik. . .	2.508.000.—
§ 15. Mõimef. talum. . .	179.541.000.—
§ 16. Raalamaks . . .	2.501.000.—
§ 17. 20% raubtee m. . .	31.500.000.—
§ 21. Van. masinavõl. . .	Mt. 1.468.273.900.—
B. Tulud riigi ettevõteteft	
§ 12. Sislet. piirit. ja leteri müügit . . .	Mt. 1.250.210.000.—
§ 13. Sislet. riigimaa-dest, metsadest ja hoonetest . . .	356.594.000.—
§ 14. Sisletulef riigi kauband. ja töös- tustl. ettevõtete . . .	460.799.000.—
§ 18. Sislet. raubteed. . .	700.000.000.—
§ 19. " posti ja tel. . .	221.000.000.—
§ 20. Mõimef. fisletul. . .	50.500.000.—
kõlgu korraldifi tulum . . .	
Mt. 3.039.103.000.—	
Mt. 4.507.376.900.—	
" 314.255.800.—	
Mt. 4.821.632.700.—	

Kulud

A. Kõrgem seadusandline ja täidejaanetew mõim.	
Riigi kogu . . .	Mt. 22.664.000.—
Riigi kantslelei . . .	14.240.000.—
Mt.	36.904.000.—
B. Riigi kontroll	
Mt.	" 22.886.400.—
D. Riigi kassantused	
Rahaminiſteerium:	
a) kulude eelarve . . .	Mt. 517.259.000.—
b) riigi mõlgade % . . .	342.194.300.—
Teedeminiſteerium . . .	928.240.000.—
Haridusminiſteerium . . .	271.370.900.—
Õõluriõõminiſteerium . . .	235.084.000.—
Kõhtuminiſteerium . . .	203.186.000.—
Kauband. Tõõst. min. . .	275.986.600.—
Tõõst. miniſteerium . . .	23.633.000.—
Sõõminiſteerium . . .	282.660.000.—
Tõõ- ja Sõõlet. minist. . .	81.503.000.—
Wõõtsminiſteerium . . .	72.198.000.—
Sõõjaminiſteerium . . .	1.528.527.500.—
Mt.	4.760.441.400.—

Mt. 4.821.632.700.—

Eraldised tulud ja kulud.		Kulud.	
1. Põllupanga laenu kustutused	Mt.	10.000.000.—	
2. Võidulaenu võidud piletite pealt mis müümata	"	1.400.000.—	
3. Riigikassa fondist 1. jaanuari p. 1921: a) Raha kasjades . Mt. 127.170.000.—			
b) Sooksw. arwetest pantades	"	380.000.000.—	
d) Välisvaluut. ta-gavaradest leifi-alutuste tarwi-tuste kattets	"	250.523.000.—	
6. Mitmejuugised era-korralised tulud	"	757.693.000.—	
7. Väliswõlgade %/o maksimiste protont-gaafioon (Ameerika ja Inglis wõlgade pealt, W. Rahaministeeriumi wälja-minetute eelarwe Xs. pealt)	"	356.191.200.—	
8. Wabar. wõidulaen	"	148.172.000.—	
9. Kasjameetl. liitum.	"	65.000.000.—	
10. E m i s j o o n i d : a) 1920. a. lubatud emisjoneidest 1.ks jaanuariks waba Mt. 177.570.000.—			
b) 1921. a. lubatud emiteerida 1.000.000.000.—			
marja sellest läes-olewa aasta ku-lude kattets	"	578.857.200.—	
	Kokku erakorralisi tulusi	Mt. 2.255.063.400.—	
Eraldised tulud ja kulud.			
1. Korralised tulud	Mt.	4.507.376.900.—	
2. Eraldised tulud	"	2.255.063.400.—	
	Mt.	6.762.440.300.—	
Korralised ja erakorralised tulud ja kulud.			
1. Korralised tulud	Mt.	4.821.632.700.—	
2. Eraldised tulud	"	1.940.807.600.—	
	Mt.	6.762.440.300.—	

Eraldised tulud ja kulud.		Kulud.	
A. Riigi kassafatused.			
Rahaministeerium.			
Riigi wõlgade tasumi-ne ja %/o tasumine eelmist. aast. eest	Mt.	646.575.000.—	
Teedeministeerium	"	131.310.900.—	
Haridusministeerium	"	15.407.000.—	
Rohuminiisteerium	"	1.112.000.—	
Rauband. tööst. min.	"	53.694.500.—	
Siifeministeerium	"	81.789.600.—	
Sõjaministeerium	"	324.554.300.—	
	Mt.	1.254.443.300.—	
B. Kassafatuste operatsioonid.			
Rahaministeerium	Mt.	346.000.000.—	
Raub. tööst. minist.	"	333.764.300.—	
Haridusministeerium	"	6.100.000.—	
Rohuminiisteerium	"	500.000.—	
	Mt.	1.940.807.600.—	
D. Korralise eelarwe puudujäät			
	"	314.255.800.—	
	Mt.	2.255.063.200.—	

Ülemal toodub riigi eelarve—esimest korda eelarve ja mitte tagant järjele, aruanne — on riigikogule ettepanud.

Selle järele on korralised kulud ja tulud Mk. 4.821.632.700.—peale tasakaalu viidud, kusjuures puudujääk on Mk. 314.255.800.— ehk 6,5% eelarvest. See osa eelarvest on kõige tähtsam, kuna erakorralised kulud ja tulud ajutise, möödamineva iseloomuga ja nende puudu- ehk ülejäägid sellepärast ka ajutised mõivad olla ega järgmisel aastal enam korduda ei tarvitse. Sellepärast peab rahuldustunnega allakriiputama, et just see eelarve tähtsam, iga aasta kindlalt kordum osa võrdlemiseks kõige hästi tasakaalus on, kuna 6,5%— enne puudujääki iseenesest juba kõige mõõdukas on. Teiselt mõime seal tähelepanna, et raudteede ja posti-telegrafi tulud kokku teedeministeeriumi kulud katanad, et need riigiettevõtteid jega esimest korda omaga välja tulla kavatsevad. See on veelgi tähtsam jaavutus meie eelarve terwenemise sihis, sest suurema osa luledest sünnitavad just sissetulekud meie riiklistest ettevõtetest, nimelt 3.039,1 miljoni marka. Lõvi osa sellest summast annab piiritu ja eeteri müük—1.250,2 miljoni marka: sarnase sissetuleku vastu võib ju mitmesugustel põhjustel kõneleda, asja realselt võttes ei tohi meie aga praegusel ajal sarnast tähtsat sissetulekuhallitat mitte põlata, kuna see lõpude lõpuks kõige õiglase maks inimlikusest nõrkustest on.

Wäljaminekuteist seisab kõige ees sõjaministeerium, siis teede- ja rahaministeerium.

Eraorraline eelarve on Mk. 2.255.063.400 —peale tasakaalus, nii et kogu eelarve kaunis antartuist aratava summani Mk. 6.762.420.300 —ulatab.

Wäljaminekutes on kõige suurem summa välismõlgade prots. — Mk. 646 575.000.—. Teised wäljaminekud ei ole, nagu kuuleme, otsekohejed kulud, waid kapitaalised wäljamine-

kud: teedeministeeriumil Mk. 131.310.900.— raudteele weburite, wagunite jne. muretsemiseks, raudtee osade juurdeehitamiseks jne.; siseministeeriumile Mk. 81.789.600.— riigikogu hoone ehitamiseks jne.; siis — rahaministeeriumile 346 miljoni marka, millest läheb Eesti panga põhikapitaali suurendamiseks 240 miljoni marka; kaubandus- ja tööstuse ministeeriumile 333,7 miljoni marka — operatsiooni kapitaliks jne. Ligi pool erakorralise eelarve wäljaminekuteist ei lähe sellepärast kaduma, waid jääb riigile alles kapitalide ja liikumata waranduste näol.

Sarnaste kapitaalsete wäljaminekute katmiseks peaks normaalsel aegadel õigusepärast pitalaenu obligatsioonidega raha kokkütõmbama ja nende kustutamine aastate peale tulewikus arajagama. Kuid praegune aeg näib ebasoodne olewat laenudeks, seda näeme meie omaist wõidulaenust, mis itka weel lõpulikul mütudub ei ole.

Sellepärast on nähtawasti walitsus sunnitud olnud tarwilisi summasid wähenjoomitawamal, kuid lihtsamal teel jaavutama — emissiooni suurendamise läbi.

Üleüldse kawatsetakse emissiooni suurendada Mk. 756.607.209.— wõrra, s. on umbes 35% aasta algul käimasolewatest rahamärkidest. Kui tähele panna, et 1920. a. jooksul 10 korda enam, s. o. umbes 350% aasta algul käimas olewatest pangatähtedest uusi wäljalastud sai, siis on see määratu suur samm edasi. Kuna aga wäljaminekud kapitaalseteks ettevõteteks suuremad, kui kawatsetaw emissioon, siis võib kogu ni ütelda: meie riik on nii kaugel, et ta oma otsekoheste kulude kattets enam raha trükkida ei tarwitse.

Soomida jääks selle eelarve juures, et ta enasti ka elulijelt tõestuks ja et walitsusel korda läheks tõelisi kulusid ja tulusid ette kawatsetud piirides pidada.

Lähemates numbrites wõtame eelarve pitsemale siisulisele arutusel.

Eesti rahaasutuste arenemine 1921. a.

(Rahaministeeriumi poolt kogutud teated).

Aktiw a.

1. Kasjas seisew jula raha:	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	5.955.374.84	4.814.318.33	7.649.047.01
2. Era pangad (7 pank)	9.248.646.41	12.658.301.48	30.353.649.65
3. Pangakontorid	5.930.842.22	6.079.360.65	13.257.289.23
4. Wene pankade jaostonnad	333.597.85	502.272.06	2.630.772.96
5. Wastastikkused Krediid Ühisused	1.795.869.10 ^{1/2}	2.359.914.69 ^{1/2}	2.695.241.06
6. Laenu- ja Hoiu Ühisused	1.896.270.83	4.265.798.06	2.397.590.78
7. Ühis pangad *)	—	—	2.788.832.60
	25.160.601.25 ^{1/2}	30.979.965.27 ^{1/2}	61.772.468.29

*) Ühis pangad tellisid laenuid aasta keskel wast. krediid-ühisuste ja laenu- ja hoiuühisuste nimele muutmiseft, mitspärast 1. 1. 1921 a. arvud ühispankadeft üle wast.-kred.-ühis. ja laenu-ühisuste juure tulewad arvata.

2. Hoiusummad ja jooks-
wad arwed teistes raha-
ajutustes:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	1.386.727.11	35.147.111.73	44.236.224.68
2. Era pangad	9.316.109.23	13.356.561.19	20.957.115.96
3. Panga kontorid	2.143.070.94	9.395.506.29	21.316.544.57
4. Wene pankade jaostonnad . .	5.436.739.43	5.500.563.96	286.507.79
5. Wastast. krediit Ühisused . .	6.507.339.92	6.825.860.21	3.963.530.32
6. Laenu- ja Hoiu-Ühisused . .	6.869.931.21	12.698.464.87	4.520.024.31
7. Ühispangad	—	—	2.439.225.32

31.655.977.84   82.924.068.25   97.719.172.95

3. Laenud, wekslite dis-
kont ja kontokorrent —
arwe — kokku:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	53.434.429.47	135.683.287.38	448.029.367.18
2. Era pangad	52.042.704.44	155.433.647.21	268.449.166.34
3. Panga kontorid	13.940.425.28	31.998.992.45	714.921.257.18
4. Wene pankade jaostonnad . .	7.096.336.57	10.508.972.34	10.402.975.97
5. Wastast. krediit Ühisused . .	19.027.299.48	27.343.722.05	18.230.177.03
6. Laenu- ja Hoiu-Ühisused . .	22.024.729.41	30.757.076.49	28.528.966.49
7. Ühispangad	—	—	18.239.372.61

167.565.924.65   391.725.697.42   1.506.801.281.70

4. Rahaajutuse omad
wäärtpaberid:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	—	7.377.814.50	7.050.360.—
2. Era pangad	2.008.734.07	6.444.293.56	9.937.017.30
3. Panga kontorid	1.047.599.10	8.344.764.—	195.554.19
4. Wene pankade jaostonnad . .	35.873.52	35.121.86	33.398.52
5. Wastast. krediit Ühisused . .	4.370.895.70	3.304.931.71	1.286.050.98
6. Laenu-Hoiu Ühisused	4.570.569.94	3.801.003.62	2.576.194.36
7. Ühispangad	—	—	1.176.747.24

12.033.732.33   29.307.929.25   22.255.322.59

5. Korrespondentid:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	7.917.024.49	9.368.299.55	116.709.388.46
2. Era pangad	38.013.414.27	61.006.856.87	112.249.604.59
3. Panga kontorid	19.822.434.85	36.524.947.86	123.369.243.84
4. Wene pankade jaostonnad . .	5.326.278.79	5.635.527.51	891.065.61
5. Wastast. krediit Ühisused . .	3.057.676.22	3.269.056.34	2.733.096.70
6. Laenu-Hoiu Ühisused	47.177.40	419.440.12	1.103.964.94
7. Ühispangad	—	—	1.841.008.84

74.194.006.02   116.224.128.25   359.497.672.98

6. Muud aktiwa summad:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	9.041.524.96	6.209.321.07	10.323.578.82
2. Era pangad	15.423.158.05	32.398.740.87	78.928.751.98
3. Panga kontorid	9.286.336.17	254.673.632.42	4.092.731.05
4. Wene pankade jaostonnad . .	8.708.911.52	9.486.652.82	21.368.187.86
5. Wastast. krediit Ühisused . .	2.142.427.42	3.634.003.80	1.933.050.66
6. Laenu-Hoiu Ühisused	3.744.594.51	3.217.349.01	2.455.610.31
7. Ühispangad	—	—	3.222.245.61

48.346.952.63   309.629.699.99   122.324.156.29

Passiwa.

7. Aktiia, ola, tagamara ja muud eri kapitaalid:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	10.000.060.—	10.600.000.—	10.184.663.02
2. Era pangad	24.013.117.59	49.560.860.92	79.636.542.08
3. Panga kontorid	4.157.228.72	6.582.641.27	7.436.531.76
4. Wene pankade jaostonnad . .	—	100.000.—	—
5. Wastast. Krediit Ühised . .	2.392.908.28 ^{1/2}	2.503.973.95	2.797.291.55
6. Laenu-Hoiu Ühised	2.729.785.49	2.619.714.81	2.450.262.39
7. Ühispangad	—	—	1.726.185.88
	43.293.040.08^{1/2}	71.367.390.95	104.231.476.68

8. Hoiusummad tähtajalisi ja jookswäl arwel kofu:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	55.122.260.08	159.292.916.98	446.124.029.13
2. Era pangad	66.209.404.89	161.452.300.56	244.735.265.58
3. Panga kontorid	31.320.617.41	56.414.867.29	363.518.200.25
4. Wene pankade jaostonnad . .	18.969.378.07	19.194.354.68	19.171.183.86
5. Wastast. Krediit Ühised . .	27.842.029.95	33.998.232.30	20.821.357.94
6. Laenu-Hoiu Ühised	33.343.774.28	44.123.977.82	34.745.297.76
7. Ühispangad	—	—	20.782.628.95
	232.807.464.68	474.476.649.13	1.149.897.963.47

9. Passiiv laenud ja rediis-kont:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	—	—	—
2. Era pangad	2.783.917.82	9.243.660.14	20.856.039.30
3. Panga kontorid	117.191.63	5.815.908.80	—
4. Wene pankade jaostonnad . .	588.470.24	679.470.24	458.470.24
5. Wastast. Krediit Ühised . .	2.147.549.46	2.054.777.47	1.134.933.64
6. Laenu-Hoiu Ühised	1.140.975.52	749.132.66	1.041.638.36
7. Ühispangad	—	—	2.152.429.48
	6.808.104.67	18.542.949.31	25.643.511.02

10. Korrespondentid:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	969.040.47	16.929.014.87	119.324.214.41
2. Era Pangad	18.166.712.02	29.085.215.17	75.073.029.95
3. Panga kontorid	6.519.028.38	30.488.761.82	482.610.039.24
4. Wene pankade jaostonnad . .	2.325.787.78	2.795.095.66	817.543.43
5. Wastast. Krediit Ühised . .	2.763.289.61	3.217.824.15	3.595.965.94
6. Laenu-Hoiu Ühised	161.085.74	536.771.33	447.777.16
7. Ühispangad	—	—	2.684.343.78
	30.904.944.—	83.052.683.—	684.552.913.91

11. Muud passiwa summad:

	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	11.643.780.32	12.378.220.71	58.365.059.59
2. Era pangad	14.879.674.15	31.956.364.39	100.574.772.91
3. Panga kontorid	10.026.642.42	247.724.824.49	24.187.848.81
4. Wene pankade jaostonnad . .	5.054.161.59	8.900.189.97	15.165.711.08
5. Wastast. Krediit Ühised . .	1.761.730.54	5.262.680.93 ^{1/2}	2.491.597.68
6. Laenu-Hoiu Ühised	1.777.652.27	7.129.536.05	2.897.375.52
7. Ühispangad	—	—	2.361.844.13
	45.143.641.29	313.351.816.54^{1/2}	206.044.209.72

12. Bilans:	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.	1. I. 1920.	1. VII. 1920.	1. I. 1921.
1. Eesti Pank	21.7 ^o / _o	20.7 ^o / _o	29.1 ^o / _o	77.785.080,87	198.600.152,56	683.997.966,15
2. Era pangad	35.1 ^o / _o	29.3 ^o / _o	24.0 ^o / _o	125.052.826,47	281.298.401,13	520.875.649,82
3. Panga kontorid	14.6 ^o / _o	36.1 ^o / _o	40.0 ^o / _o	52.170.708,56	347.027.203,67	877.752.620,06
4. Wene pank. jaost.	7.5 ^o / _o	3.3 ^o / _o	1.6 ^o / _o	26.937.797,68	31.669.110,5	35.612.908,61
5. Wast. Kred. Ühisuse	10.2 ^o / _o	4.8 ^o / _o	4.9 ^o / _o	36.907.507,84 ¹ / ₂	47.037.488,80 ¹ / ₂	30.841.146,75
6. Raenu-Hotu Ühisused	10,9 ^o / _o	5,8 ^o / _o		89.153.273,30	55.159.132,17	41.582.351,19
7. Ühispangad	—	—	—	—	—	29.707.432,22
				358.957.194,72 ¹ / ₂	960.791.488,93 ¹ / ₂	2.170.370.074,80

Wäljamaa.

Saksamaa.

Rahamärkide wäljaandmise asjus on riiginõukogu aprilli kuu algusel põhjused muudatuse pangaseaduses teinud.

Nimetud seaduse § 17 oli nimelt nõudmine, et riigipanga poolt wäljalastud pangatähtedest $\frac{1}{3}$ sulatagawaradega kaetud piri olema. Sulatagawaradeks loeti kurtawõimuline Saksa ja wäljamaa metallraha, kulb kangides, kui ka riigitasatähed (Reichskaffenscheine), mis 1874. a. seaduse põhjal wäljalastud. Ülejäänud $\frac{2}{3}$ pangatähtedest pidid kindla kolme kuu weskliitega kaetud olema. Uue määruse järele on $\frac{1}{3}$ osa kätte nõudmine kuni 31. detsembrini 1923. a. maksuwisetaks tunnustatud ja riigipangal on õigus pangatähti weskliite kindlustamisel piiramatu arvul wäljalasta.

Nimetud kitsenduse ärataotamise tarwidus tekkis Darlehnskasse likwideerimis-aja kätte jõudmisest. Wiimane sai sõja algul asunud riigi panga juhatuse all, kuid lahkus arwepidamisega, et wastu tulla erakorralisele krediititarwidusele. Wäljaantud tähed (Darlehnskaffenscheine) olid kindlustatud wäärtpaberitega ja kaupadega, peale selle garanteeritud walitsuse poolt. Sarnastena tunnustati nad riigitasatähtedega ühesuguselt ja wõisid seega riigipanga tähtede wäljalastumisel $\frac{1}{3}$ kindlustuselt olla. Järgmine tabel näitab, misugusel määrul riigipank seda wõimalust tarwitas.

Saksa panga ärireis (miljon. markides).

	1918. a.	1919. a.	1920. a.	1921. a.
Kulb ja hõbetagam.	2.526,9	1.986,7	1.134,3	1.100,6
Kassatähti	1.546,7	6.782,1	13.971,5	23.836,3
Diskont	16.034,3	30.173,3	44.575,8	66.802,6
Wäljal. pangat.	11.977,8	25.490,4	45.167,7	69.417,2
Hoiusummad	9.029,7	14.502,9	18.493,4	28.042,7

Selle järele kaswas wäljalastud pangatähtede kolmandiku kindlustusena olemate kassatähtede hulk, milledest ainult wäike osa endiseid Reichskaffenscheine, teised aga ka kait Darlehnskaffenscheine olid, nelja wiimase aasta jooksul 1.546,7 miljoni margi pealt 23.836,3 miljoni margani, nii et wiimastest kassatähtedest terwelt $\frac{2}{3}$ riigipanka kogus ja ainult ülejäänud $\frac{1}{3}$ weel käimas oli.

Kuid Darlehnskasse oli sõjaajutus, nüüd tuleb seda likwideerima hakata, mille järele selle kassatähed maksuwisetaks muutuvad.

Sellega tekkis päewakorrale küsimus: kust saab riigipank wäljalastud pangatähtedele uut kindlustust, kui senised enam ei maksa. Wastawat deflatiooni läbi wiia on pea wõimatu — otse wastupidi, riigi puudujäägi kattets kawatseb walitsus riigitasja weskliid diskonteerida ja pangatähtede wäljaandmist weelgi suurendada. Wäljapääseteed arwati leida ainult tähendub kitsendust kolmandiku katte asjas ajutiselt kaotada ja pangatähtede wäljaandmises täielikku wabadust jättes. Panga ringkonnad arwawad, et see määras tegelikku muudatust ei too ega kurti peale mõju ei awalda.

Seadused ja määrused.

Raha- ja kaubandus- tööstusministri määrus wärtfist 1921. a. metsamaterjaalide wäljawaeto kohta.

§ 1. 2. märtsist 1921. a. hakkab maksma metsamaterjaali wäljawaemaks järgmises suuruses:

Palgid:	pr. load à 50 kub. j. 12 sh.
Liiprid:	" " " 50 " " 12 "

Rap-palgid: pr. load à 50 kub. j. 15 sh.
 Telefonipostid: " " " 50 " " 12 "
 Lauad pr. standard (165 kub. j.) 40 sh.
 Propsid ja paberi-pakud:
 pr. Gothenburgi standard (180 kub. j.) 20 sh.

§ 2. Load, mis enne 2. märtsi wälja antud, käiwad sama määruse alla, kui laew enne 2. märtsi 1921. a. wälja ei ole sõitnud.

Wabariigi walitfufe poolt 11. weebr. 1921. a. kinnitatud lina ja linaseemne wäljameomafju muudatused ja lina alus hinnad; mille põhjal lina ja linaseemnetega kauplemise määruste järele („Kiigi Teataja“ nr. 211/212, 1920. a.) lina wäljameomafju wdetakse.

1) Inglise tenni alushinnaks arwatakse naelsterlingites brutto per netto laewale laetud (job) Tallinnas, Pärnus ehk Baltistis:

„Wõru-Betseri lina“		„Livoonia puhast. r.“	
G.	£ 125 — 1 —	£ 110 — 1 —	
R.	„ 115 — 1 —	„ 100 — 1 —	
HD.	„ 105 — 1 —	„ 90 — 1 —	
D.	„ 95 — 1 —	„ 80 — 1 —	
DD.	„ 80 — 1 —	„ 65 — 1 —	
DDD.	„ —	„ 50 — 1 —	
S.	„ —	„ —	

„Livoonia faks kord puhast. r. r.“

G.	£ 125 — 1 —
R.	„ 115 — 1 —
HD.	„ 105 — 1 —
D.	„ 95 — 1 —
DD.	„ 80 — 1 —
DDD.	„ —
S.	„ —

1. jordi takub £ 45 — 1 —

2) Wabariigi walitfufe poolt 1. detsembr. 1920. a. wastuwõetud määrustes lina ja linaseemnetega kauplemise kohta 1920/1921. a. („Kiigi Teataja“ 1920. a. nr. 211/212) p. 6 kindlaks määratud lina wäljameomaks alandatakse 30% pealt 15% peale lina alushinnast ja p. 16 kindlaks määratud linaseemne wäljameomaks alandatakse 30% pealt 10% peale, misjuures linaseemne pealt wäljameomafju arwatakse fattuura hinnast.

3) Kui fattuura hind lina alushinnast kõrgem on, siis arwatakse wäljameomaks fattuura hinnast.

4) Livoonia puhastamata fortide pealt wõetakse maksu sama alushindade järele, mis „Livoonia puhastatud r.“ fortide kohta kindlaks määratud.

Tä h e n d u s: 1. Inglise tonn = 62,027 puuda = 6 kaalu 4 leifikat (ümmarguselt).

Tä h e n d u s: 2. Lina wäljameomaks wõetakse kummi ebaspidise korralduseni naelsterlingites.

Räesolewa määruse maksamahakkamisega lootawad oma maksu wabariigi walitfufe poolt 14. detf. 1920. a. kindlaks määratud lina alushinnad („Kiigi Teataja“ 1920. a. nr. 211/212). ja 22. detf. 1920. a. kindlaks määratud kroonlinaseemne alushinnad („Kiigi Teataja nr. 1. — 1921. a.)

Räesolew määrus astub tema wastuwõtmisega jõusse.

K r o o n i k a.

Tallinna Krediit Pank, A/S.

17. märtsil j. a. pidas Tallinna Krediit Pank oma järjekorralist aasta peakoosolekut.

Krediit Pank, kes waremalt juba 13 aastat Wastast. Krediit Ühisusena mõjuwama Eesti rahaasutustena töötanud, on oma ümber koguda suutnud õige laia äri ja tööstuse ringkonna, millest tunnistust andis ka kolku kogunud rohkearwuline aktsionäride kogu.

Peakoosolek kinnitab ühel häälel panga 1920. a. aruande, mille järele tulude ja kulude arwe Emf. 5.533.695.59, suuruses kokku seatud ja puhtakajuga Emf. 2.716.840.92, lõpetatud ja äri seis 31. detsembri 1920. a. peale Emf. 59.232.509.20 suuruses tasakaalus miidud.

Mõndasama ühel häälel kinnitakse ka ette pandud 1921. aasta tulude ja kulude eelarwe Emf. 7.800.000.— suuruses.

Panga 1920. a. tegemusest saadud puhast

kasust Emf. 2.716.840.92, määratakse 10% panga tagawara kapitaaliks. Riigimafitudeks Emf. 363.031.—; dividendiks 12% põhikapitaali pealt ehk 30 mt. 1 aktsia pealt Emf. 1.200.000.—; 10% pangu juhatusse, nõukogu ja rewisjoni kom. heaks; 10% panga ametnikude kasuks, peale selle heategewateks otstarbeteks:

Wabaduse sõjas langenute mälestusfamba heaks Emf. 100.000.— Sõja inwaliidide ja nende perekondade heaks (1/2 osa, Laidoner'i kapitaali ja 1/2 osa E. Bunase Nisti laudu) Emf. 100.000.—

Mitmesugustele ajutustele wähemate summadena annetatud Mt. 138.757.92

Järgnewatel walimistel walitakse juhatusse liikmeks loosi läbi wäljalangenud herra A. Uibopuu ühel häälel tagasi.

Nõukogusse walitakse tagasi herrad Sihmer ja Siltenkampf ja uueks liikmeks herra J. Parik.

Õodumaa ärid ja ettevõtted.

Eesti Kaubandus-Tööstuse aktsiaseltsid ja osafühisused.

(Registreerimise järjekorras Kaub. ja Tööst. min.)
(Järg.)

50. „Põhja paberi- ja puupapivabrikute aktsiaselts“, Tallinnas. „Tallinna tselluloosi vabrikute Ernst Dose ja Ko“ kaubamaja päralt oleva ja Tallinnas asuva ettevõtte eksploateerimiseks tselluloosi, paberi ja muude samasuguste saaduste valmistamiseks ning nende ja-buustega kauplemiseks. Asutajad: Emil Sahle, Fockmann, A. Kaminka, E. Rosenwald ja Siwert. Põhikapital 7.500.000 mkr. ja seisab koos 75.000 aktsiast.

51. Kaubandus-tööstus a./s. „Transito“, Tallinnas. Sisse- väljaveo ja ipeäransis transiitkaubanduse edendamiseks, kaupade valmistamiseks, ostmiseks, müümiseks, läbimeetavate kaupadega kauplemiseks väljamaadega, tooresainete muretsemiseks, nende ümbertöötamiseks oma ja komisjoni arvel. Asutajad: Aleksander Einstein, Oskar Grünberg ja Theodor Kindermann. Põhikapital 3.000.000 mkr., jaguneb 8000 aktsiaks, igakuks 1000 mkr.

52. Narva Linaetramise manufaktuuri ühisus endine parun A. E. Stieglitzi Linavabrik, Narvas. Salanduniku parun A. E. Stieglitzi päralt oleva linavabriku tegevuse edendamiseks ja läbendamiseks, niisama ka tema saadustega kauplemiseks wabariigis kui ka väljamaal. Ühisuse asutajad: salandunik parun Aleksander Ludwig poeg Stieglitz ja Inglise alam Thomas Johni poeg Kinnel. Põhikapital 2.700.000 mkr., seisab koos 360 osatähest ä 5000 mkr. ja 3600 osatähest ä 250 mkr.

53. I Pärnumaa Eesti laevauhisus, Pärnus. Mereasjanduse, kaubalaevastiku ja merekaubanduse edendamiseks. Asutajad: Gustav Jakobson, Erik Koff, Mikkel Kalmet, Arthur Klein, Ella Grant, August Markson, Karl Rosenkrantius, Jaan Martinson ja Abo Kaane. Põhikapital 1.200.000 mkr., mis 4000 osaks jaotatud ä 300 mkr.

54. Erühttööstus- ja kirjastus a./s „Uhiselu“, Tallinnas. UMBER muudetud 24 märtsil 1911 a. Kirjutatud põhikirja alusel töötav Eesti kirjastus-osaühisus „Uhiselu“. Põhikapital 1.000.000 mkr., jaguneb 10.000 aktsiaks ä 100 mkr. Praegune põhikapital 10.000.000

55. Tallinna keemia- ja seebitööstuse a./s. „Laborator“, Tallinnas. Seebi, lõhnadilide ja muude keemiasaaduste tööstuseks ja nendega kauplemiseks. Asutajad: A. Jaanson, Dr. J. Kaamot, R. Saaretol, J. Kirsch ja infener A. Ipsberg. Põhikapital 1.000.000 mkr., mis jaguneb 1000 aktsiaks, igakuks 1000 mkr.

56. Tööstuse osahing „Töö“, Pärnus. Tööstuse ja kaubanduse edendamiseks. Asutajad: Jaan King, Gustav Espe, Jüri Wälbe, Theodor Kuller ja Madis Reimann. Põhikapital 1.500.000 mkr., mis jaguneb 60 osaks, igakuks 25.000 mkr.

57. Katharina (Õhita) toorelina tööstuse osahisus, Katharinas. Tööstuse ja kaubanduse edendamiseks, ipeäransis aga lina-tööstuse töpmiseks, toorelina optimiseks, harumiseks, mehaaniliseks ja keemiliseks ümbertöötamiseks igasugusteks tarbeaineteks ja nende ja teiste sellesse tööstusesse kuuluvate produktidega kauplemiseks iise- ja väljamaal. Asutajad: Abo Drik, M. D. Karro ja Jüri Tois. Põhikapital 1.000.000 mkr., mis jaguneb 200 osaks, igakuks 5000 m.

58. Wigala Linatööstuse ühisus, Wigalas, Eäänemaal. Gesmärk — seefama. Asutajad: A. Saar, J. Kalm, A. Hüüs. Põhikapital 2.500.000 mkr., jaguneb 100 osaks, igakuks 60.000 mkr.

59. Wõru Linatööstuse ühisus, Wõrus. Gesmärk — seefama. Asutajad: E. Jääk, A. Reinumägi, J. Luts ja A. Hüüs. Põhikapital 5.000.000 mkr., jaguneb 100 osaks, igakuks 25.000 mkr.

60. „Eesti suhkrutööstuse a./s.“ Wilsandis Suhkrupeedi kasvatuse edendamiseks ja ümbertöötamiseks suhkruks, siirupiks ja muuks toiduaineks, kui ka saadub ainetega ja kõrvalainetega kauplemiseks iise- kui ka väljamaal. Seltsi asutaja Wilsandil Suhkrutööstuse edendamise selts. Põhikapital 5.000.000 mkr., jaguneb 5000 aktsiaks, igakuks 1000 mkr.

61. A./s „Tallinna Laevauhisus“, Tallinnas. Asutatud mereasjanduse ja merekaubanduse ettevõtete kasutamiseks. Ühisus töötab 1911 a. saadik omawahelise lepingu põhjal, kuni aktsiaseltsiks kinnitamiseni Wene walitsuse poolt 18 juunil 1916 a. Aktsiaseltsi asutajad on: Christian Christianson, Konrad Maurik, Gustav Pihlakas, Oskar Treilmann ja Johannas Loosberg. Põhikapital 15.000.000 mkr., mis 60.000 nimelise aktsia läbi ä mkr. 250 kofku pandub.

62. Osahisus „Rahwaulikool“, Tallinnas. Kirjastamine, raamatute, ipeabindude ja kantsete iööblli valmistamine ja nendega kauplemine iise- ja väljamaal. Asutajad: J. Peterfon, J. Siitsa ja A. Kasf. Põhikapital 1.100.000 mkr., seisab koos 3000 osatähest, ä 500 mkr.

63. Kirjastusühisus „Eäane“. Haap'alus. Gesmärk on kirjanduse edendamine Eäänemaal. Osatähe hind 25 mkr.

64. Osahisus „Eesti Wooworiit“, Tallinnas. Eesti põllumajanduse töpmiseks ja tööstuse ning kaubanduse edendamiseks, wooworiidi ja teiste maapõue waranduste väljakaewamiseks ja ümbertöötamiseks kunstwäetisteks ja muudeks tehnilisteks ning keemilisteks aineteks. Asutajad: agr. Saak Umarik, agr. Johan Kalm, agr. Theodor Pool, agr. Rudolf Allmann, instr. Jakob Pikkise, Tomas Sinberg, Johannes Tobias ja Robert Sarw. Põhikapital 1.000.000 mkr., mis 200 osatähest koos seisab ä 5000 mkr.

65. A./s. „Balti spordiriistade wabrik“, Tartus. Wötmlemis- ja spordiriistade valmistamiseks edendamiseks, nende laialilaotamiseks koolides, seltsides, iõjwade osades ja rahwa seas ja nendega kauplemiseks Eestis ja väljamaal oma ja komisjoni arvel. Asutajad: Oswald Willmann, Rudolf Willmann ja Gustav Käppa. Põhikapital 5.000.000 mkr., mis jaotatakse 5000 aktsiaks, igakuks 1000 mkr.

66. A./s. „Atlanta“, Tallinnas. Igasuguste lodu- ja wäljamaa saadustega kauplemiseks Eestis ja väljamaal oma ja komisjoni arvel. Asutajad: Karl Saaretol, Dr. Jaan Kaamot, Jaan Kirsch. Põhikapital 10.200.000 marka, mis jaguneb 10.200 aktsiaks, igakuks 1000 marka. Kõik aktsiad on nimelised.

67. A./s. „Tubal“, Tallinnas. Tubatafaaduste ümbertöötamiseks ja nendega kauplemiseks Eestis ja väljamaal. Asutajad: Mikkel Pung, Gustav Pihlakas ja Karl Lemberg. Põhikapital 3.000.000 marka, mis jaguneb 12.000 aktsiaks, igakuks 250 marka.

68. Järwa-Jaani tarulijahu wabriku ühisus, Järwa-Jaanis. Iga osa 3000 mkr.

69. A./s. „Progress“, Tallinnas. Põhikapital Mkr. 500.000. Praegune põhikapital Mkr. 5.000.000.

70. Osahisus „Rättejõud“, Tallinnas. Põhikapital 2.000.000 marka.

71. Kirjastuse a./s. „Walt“, Tallinnas. Põhikapital 250.000 marka. Praegune põhikapital 3 000.000 marka.

72. Tartu telefoni wabrik a./s., Tartus. Põhikapital 100.000 marka. Praegune põhikapital 964.000 marka.

73. Ühendatud tehniliste tehaste A./s. „Sindi“, Tallinnas. Põhikapital 6.000.000 mrf.

74. Wiljandi toorelinatööstuse osahhisus, Wiljandis. Põhikapital 1.000.000 mrf.

75. Eesti Laewaühisuse Osahhisus, Tallinnas. Põhikapital 1.500.000 mrf.

76. Halliste linakasvatamise ja harimise ühisus, Hallistes. Samaks 2000 mrf.

77. Osahhisus „Metropol“, Tallinnas. Põhikapital 2.000.000 mrf.

78. Põletisainete ümbertöötamise osahhisus, „Rüte“, Kadriinas. Põhikapital 5.000.000 mrf.

79. A./s. „Odor“, Tallinnas. Põhikapital 2.000.000 mrf.

80. Uialduse peal asutatud S. P. Deschnewsh ja Ko kaubanduse ja tööstuse ühisus, Tallinnas. Põhikapital 150.000 mrf.

81. Tööstuse osahhisus „Mineral“, Tallinnas. Põhikapital 500.000 mrf.

82. Tõhwi a./s. „Elektro“, Tõhwis. Põhikapital 100.000 mrf.

83. „Port-Kunda“ tsemendi wabrik a./s., Tallinnas. Põhikapital 3.000.000 mrf.

84. Esimene Narwa lihakauplejate ühisus, Narwas. Põhikapital 120.000 mrf.

85. Raapduse waranduste ümbertöötamine a./s. „Ufo“, Tallinnas. Põhikapital 25.000.000 mrf.

86. Osahhisus „Põhja-Pääre kaubanduse ühisus“, Tallinnas. Põhikapital 500.000 mrf.

87. Tartu kauba osahhisus, Tartus. Põhikapital 2.000.000 mrf.

88. Trükitööstuse osahhisus „Waba Maa“, Tallinnas. Põhikapital 1.500.000 marka.

89. Eesti raiesmitude kasutamise a./s. „Kultor“, Tallinnas. Põhikapital 1.000.000 mrf.

90. Ulenurme ja Uula turba ja elektritööstuse osahhisus, Tartumaal, Ulenurmes. Põhikapital 1.000.000 marka.

Põhikapital 5.000.000 marka.

91. Osahhisus „Tartu pärmiwabrik“, Tartus.

92. Tartu toore lina ja linafemnete tööstuse osahhisus, Tartus. Põhikapital 2.000.000 mrf.

93. Tartu puutööstuse ja kilttainete osahhisus, Tartus. Põhikapital 2.000.000 marka.

94. Tartu aiatööstuse osahhisus „Med“, Tartus. Põhikapital 2.000.000 marka.

95. Rahatööstuse osahhisus „Kodumaa“, Tallinnas. Põhikapital 3.000.000 marka.

96. Eestimaa rohu ja apteki kaubanduse ühisus, Tallinnas. Põhikapital 135.000 marka.

97. Kirjastuse osahhisus „Sõna“, Tartus. Põhikapital 100.000 marka. (Särgneb).

EESTI MAJANDUS № 5

ilmub 1. juunil s. a.

Sisu: Eesti panga reform — prof. U. Sack.

Börse tegemise ülewaade I. I. — 30. IV. s. a. (diagrammiga) — B. Spreckelsen jne.

EELTEADE: Lähemal ajal hakkab „Eesti Majanduse“ wäljamaa osa ilmuma, peaausjalikult SAKSA KEELLES, et wäljamaad meie majanduslise elu üle asjalikult informeerida. Põhjust selleks on annud eestkätt mitmed sellekohased soowiawaldused wäljamaalt, kui ka kodumaa kaubanduse ja tööstuse ringkondades, kus just erapooletu ja iseseiswa majanduslise hääle kandja tähtsust wäljamaa informeerimisel hinnatakse, wastandina ametlikkudele walituse organidele, mida wäljamaa tihti-wahel ka õigusega — sihilikuks peab, ega neile täit usaldust ei anna. Toimetus.

Wäljaandja Majanduspoliitiline Selts.

Wastutaw toimetaja: cand. Leo Tepp.

Export-Import Kaubanduse-Tööstuse Aktiaselts „Promit“

(INDUSTRIAL AND TRADING Co. „PROMIT“, Ltd.)

Tallinn, Mere puiestee 15.

Tel. 4-99, 803, 631. 756, 382.

Telegr. adr.:

New-York
Tallinn
Helsingi
Warfawi
Kowno
Chassel-Michigan—Wardbroos
Copenhagen—Giebelhausen
Berlin—Bahmeisjner

„Promit“.

Exporters
& Importers

New-York, Chassel Michigan U. S. A.,
Tallinn, Helsingi, Warfawi, Kowno,
Copenhagen, Berlin.

Sooswad arwed:

Eesti Pant
Bangatontor Scheel ja Co.
Klohs Bank London
National City Bank, New-York
Lazard Brothers, London
Hannover National Bank
New-York.

„Eestimaa” nahwabrik

TALLINNAS, Baltiski maantee ja Wittenhofi tän. nurgal nr. 49.

Ladu: Suurel Karja tän. nr. 15.

ASUTATUD 1918. a.

KÖNETRAAT Nr. 3-75

TÖÖTAB ajakohase suure sisseseadega ja asjatundjate juhatusel

kõrges headuses **talla-, pinseli-,
pastla- ja Juht- nahka.**

Kroomnahka, Schewretti, Lambanahku,—woodriks.

Masina rihmasi igas suuruses.

Wabrik wõtab tooreid nahku parkimiseks, wahetab walmisnahkade wastu, ja ostab kõiksuguseid tooresnahku.

Ühistegeliste asutuste keskpank

Eesti Rahwapank

Tallinnas, S. Roosikrantsi, 15.
Telefon 202.

Toimetab kõiki panga talitusi,

Wõtab raha hoiule ja maksab

Jookswate arwete pealt kuni **5%**

Tähtajaliste hoiusummade pealt **7%**

Äritunnid kella 9—3.

Juhatus.

TALLINNA

LINNAPANK

Raekoja wastas, Mundi uul. 2, Tallinnas.

Wõtab raha hoiule
annab laenusid ja
toimetab igasuguseid
panga operatsioone.

PANK TÖÖTAB

Linnawalitsuse kontrollil ja
wastutusel.

Hans Winnal'i

wäliskaubanduse kontor

Tallinnas, Tatari tän. 1. ———— Telegr.: Winnal—Tallinn, telef. 3—42.

SOOWITAB

10 h. j. isesõitjaid ja hobustega weetawaid lokomobiile, rehepeksu garnituure, niidu- ja wiljalõike masinaid, Rootsi koorelahutajaid jne.

WÕTAB OMA PEALE

kõiksuguste masinate kui ka wabrikute, tehaste ja weskite sisseseadete muretsemise.

WARUSTAB

wabrikuid metallidega, õlidega, ja igasugu keemia ainetega.

MÜÜB LADUST

Keemia ained	Apteegi rohud:	Rauakaub. ja metallid:
Antichlor perlforn	Oleum Bergamoth	Inglisetina
Antimon orudum	" Santali	Tsingitud plekk
Amorph Phosphor	Bismuthum Subnitricum	Must raudplekk
Ammonium Carbonicum		Walge toobiplekk J. C.
Glycerin 28 Bme	Raswad, õlid, wahad	20×28 "
Gummi-Arabicum	Prima Daanimaawärnits	Traatnaelad ja pappinael.
Gelatine	Parafin 130 132	" 1—2
Chrom Kali	" 126 128	" 3 & 4
Kali chloricum	Montanwaha	" 2 ¹ / ₄ & 2 ¹ / ₂
Kali alaun	Jndiawaha	Kabjanaelad Prima Rootsi
Ultramarin nr. 1084	Ceresin	" " Daani
Tsitroni happe	Stearin	Tallanahk Ameerika
Nahaliim	Kokosõli puhastatud	Haawawatt pakk 100 grm.
Schwefelnatrium 64 ^o / _o	" puhastamata	
Tina glett	Palmõli (Palmkernoel)	Toiduained:
Quebrachoextractk 66 ^o / _o	Lambarasw	Suhkur
Seebikiwi 72 74 ^o / _o	Kondirasw	Riis
Kamfool 14 ^o / _o Tara	Transformatorõli	Ameerika jahu (Prima first
Wääwli õis 98 100 ^o / _o	Masinaõli	clear)
Calc. Soda 98 ^o / _o	Katuksetõrw	Õli lakk
Sõõgisooda (The Alkhal)		Emaile lakk
Calc. Glaubersool		

Esti Pank

Aktiv.

Ärifeis 30. aprillil 1921. a.

Passiw.

Kassa ja jookf. arve	116.999.774.17	Põhikapitaal	250.000.000.—
Wäliswaluuta	49.615.405.14	Lagawara kapitaal	184.663.02
Wäärtpaberid	6.907.842.50	Pangatahete arwe	44.900.000.—
Laenuid	763.201.880.80	Hoiusummad	463.783.208.64
Korresp. "Loro" 30.876.521.81		Korresp. "Loro" 76.298.340.43	
"Kostro" 42.619.226.04		"Kostro" 93.196.367.17	
Ueüldised tulud	2.992.925.23	Saadud %/o ja komisjon	22.830.475.04
Witmesugused arwed	19.532.646.71	1920. a. kafu	52.447.458.54
		Witmesugused arwed	29.105.709.56
			<u>1.032.746.222.40</u>
Depoos wäärtsi 1.632.065.985.06			
Snkasjo dokumendid 15.112.543.99			

Suhatus: E. Aule, S. Sihwer.

Kaamatupidaja: S. Randmer.

**Hoiusummade eest 5-6%
maksab Pank**

**Laenude eest 7-8%
wõtab Pank**

TALLINNA KREDIIT-PANK A-S.

End. Tallinna Wastast. Krediit Ühisus
ASUTATUD 1907 A.

Artsia pangaks ümber muudetud 1920 a.

TELEGR. ADRESS: „KREDITPANK“.

Juhatusel tel. 12-49. Panga tel. 436.

Tallinnas, S. Karja uul. 23, o.m.

Põhikapital 10.000.000 Emk.

Läbikäik 1920. Emk. 872.819.288.99.

1920. a. puhaskasu Emk. 2.176.840.92.

Äriseis 30. aprillil 1921. a.

:: Emk. 70.628.695.83. ::

Maksab hoiusummade eest 5-7%
Annab laenusid ja toimetab
kõiksugu panga operatsioone.

PANGAL ON KINDEL TERASKAMMER.